

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (szósta izba)

z dnia 15 lipca 2015 r. *

Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Europejski rynek stali sprężającej —
Ustalanie cen, podział rynku i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych —
Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE — Współpraca w toku postępowania
administracyjnego — Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r. — Rozsądny termin

W sprawach połączonych T-413/10 i T-414/10

Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA, z siedzibą w Trofie (Portugalia), reprezentowana
przez F. Proençę de Carvalha i T. Farię, adwokatów,

strona skarżąca w sprawie T-413/10,

Companhia Previdente – Sociedade de Controle de Participações Financeiras, SA, z siedzibą
w Lizbonie (Portugalia), reprezentowana przez D. Proençę de Carvalha i J. Caimota Duarte, adwokatów,

strona skarżąca w sprawie T-414/10,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez F. Castilla de la Torre, P. Costę de Oliveirę i V. Bottkę,
działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez adwokata M. Marquesa Mendesa,

strona pozwana,

mającej za przedmiot żądanie stwierdzenia nieważności i zmiany decyzji Komisji z dnia 30 czerwca
2010 r. C(2010) 4387 wersja ostateczna dotyczącej postępowania na mocy art. 101 TFUE oraz art. 53
EOG (Sprawa COMP/38.344 – Stal sprężająca), zmienionej decyzją Komisji C(2010) 6676 wersja
ostateczna z dnia 30 września 2010 r. oraz decyzją Komisji C(2011) 2269 wersja ostateczna z dnia
4 kwietnia 2011 r.,

SĄD (szósta izba),

w składzie: S. Frimodt Nielsen (sprawozdawca), prezes, F. Dehousse i A.M. Collins, sędziowie,

sekretarz: J. Palacio González, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 17 listopada 2014 r.,

wydaje następujący

* * Język postępowania: portugalski.

Wyrok¹ [...]

Postępowanie i żądania stron

1. Sprawa T-413/10 – Socitrel/Komisja

- 60 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 15 września 2010 r. spółka Socitrel wniosła niniejszą skargę.
- 61 W odrębnym piśmie złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 16 września 2010 r. spółka ta wystąpiła z wnioskiem o zawieszenie wykonania zaskarżonej decyzji. Wniosek ten został oddalony postanowieniem Prezesa Sądu z dnia 13 kwietnia 2011 r., Socitrel/Komisja (T-413/10 R, EU:T:2011:179), zaś rozstrzygnięcie o kosztach miało nastąpić w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.
- 62 W piśmie złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 10 grudnia 2010 r. Socitrel zwróciła się z wnioskiem o przyznanie jej możliwości dostosowania treści jej zarzutów do pierwszej decyzji zmieniającej.
- 63 Decyzją z dnia 6 czerwca 2011 r. Sąd zwrócił się do Komisji o dostarczenie mu drugiej decyzji zmieniającej. Komisja zastosowała się do tego wezwania w dniu 17 czerwca 2011 r.
- 64 Wskutek wydania drugiej decyzji zmieniającej Socitrel ponownie dostosowała swe zarzuty i żądania w drodze pisma złożonego w sekretariacie Sądu w dniu 2 sierpnia 2011 r.
- 65 Ustny etap postępowania został zakończony w dniu 21 listopada 2011 r. wraz z przedstawieniem przez Komisję duplikacji w języku postępowania.
- 66 Ze względu na zmianę składu izb Sądu poczynawszy od dnia 23 września 2013 r. sędzia sprawozdawca został przydzielony do szóstej izby, której w dniu 27 września 2013 r. została przekazana niniejsza sprawa.
- 67 Wstępne sprawozdanie na rozprawę, o którym mowa w art. 52 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 2 maja 1991 r., zostało podane do wiadomości szóstej izby w dniu 31 marca 2014 r.
- 68 W dniu 8 maja 2014 r. Sąd, w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 swego regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r., przedstawił spółce Socitrel i Komisji listę zawierającą szesnaście pytań na piśmie.
- 69 Komisja i Socitrel, odpowiednio pismami z dnia 6 i 9 czerwca 2014 r., udzieliły odpowiedzi na te pytania.
- 70 Po zapoznaniu się ze sprawozdaniem sędziego sprawozdawcy Sąd postanowił w dniu 17 września 2014 r. o otwarciu ustnego etapu postępowania.
- 71 Socitrel wnosi do Sądu o:
- stwierdzenie nieważności art. 1 i 2 zaskarżonej decyzji, w zakresie w jakim artykuły te jej dotyczą,
 - tytułem żądania ewentualnego, stwierdzenie nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim on jej dotyczy, oraz obniżenia kwoty nałożonej na nią grzywny,

1 — Poniżej zostały odtworzone jedynie te punkty wyroku, których publikację Sąd uznał za wskazaną.

— obciążenie Komisji kosztami związanymi z postępowaniem.

72 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi,

— obciążenie spółki Socitrel kosztami związanymi z postępowaniem.

2. Sprawa T-414/10, Companhia Previdente/Komisja

73 Companhia Previdente wniosła niniejszą skargę pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 15 września 2010 r.

74 W odrębnym piśmie zarejestrowanym w sekretariacie Sądu w dniu 16 września 2010 r. spółka ta wystąpiła z wnioskiem o zawieszenie wykonania zaskarżonej decyzji. Wniosek ten został oddalony postanowieniem z dnia 10 czerwca 2011 r., Companhia Previdente/Komisja (T-414/10 R, EU:T:2011:268), zaś rozstrzygnięcie o kosztach miało nastąpić w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

75 W piśmie złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 10 grudnia 2010 r. Companhia Previdente zwróciła się z wnioskiem o przyznanie jej możliwości dostosowania treści jej zarzutów do pierwszej decyzji zmieniającej.

76 Decyzją z dnia 6 czerwca 2011 r. Sąd zwrócił się do Komisji o dostarczenie mu dokumentów. Komisja uczyniła zadość temu żądaniu w dniu 17 czerwca 2011 r.

77 Wskutek wydania drugiej decyzji zmieniającej Companhia Previdente ponownie dostosowała swe zarzuty i żądania w drodze pisma złożonego w sekretariacie Sądu w dniu 2 sierpnia 2011 r.

78 Ustny etap postępowania został zakończony w dniu 21 listopada 2011 r. wraz z przedstawieniem przez Komisję duplikacji w języku postępowania.

79 Ze względu na zmianę składu izb Sądu poczynawszy od dnia 23 września 2013 r. sędzia sprawozdawca został przydzielony do szóstej izby, której w dniu 27 września 2013 r. została przekazana niniejsza sprawa.

80 Wstępne sprawozdanie na rozprawę, o którym mowa w art. 52 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 2 maja 1991 r., zostało podane do wiadomości szóstej izby w dniu 31 marca 2014 r.

81 W dniu 8 maja 2014 r. Sąd, w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 swego regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r., przedstawił Companhia Previdente i Komisji listę zawierającą szesnaście pytań na piśmie.

82 Komisja i Companhia Previdente, odpowiednio pismami z dnia 6 i 9 czerwca 2014 r., udzieliły odpowiedzi na te pytania.

83 Po zapoznaniu się ze sprawozdaniem sędziego sprawozdawcy Sąd postanowił w dniu 17 września 2014 r. o otwarciu ustnego etapu postępowania.

84 Companhia Previdente wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności art. 1, 2 i 4 zaskarżonej decyzji, w zakresie w jakim artykuły te jej dotyczą,

- stwierdzenie, że jakiegokolwiek obniżenie kwoty grzywny nałożonej na Socitrel w ramach innych skarg dotyczących naruszeń, za które Companhia Previdente odpowiada solidarnie, musi spowodować automatyczne równoważne obniżenie kwoty grzywny nałożonej na zasadzie odpowiedzialności solidarnej na Companhia Previdente,
- obciążenie Komisji kosztami związanymi z postępowaniem.

3. W przedmiocie połączenia do łącznego rozpoznania w procedurze ustnej spraw T-413/10, T-414/10 i T-409/13, Companhia Previdente i Socitrel/Komisja, i w przedmiocie wykreślenia sprawy T-409/13, Companhia Previdente i Socitrel/Komisja

- 85 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 2 sierpnia 2013 r. Companhia Previdente i Socitrel wniosły skargę przeciwko pismu, które zostało do nich skierowane w dniu 24 maja 2013 r. przez dyrektora generalnego Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji Komisji.
- 86 Sprawę tę zarejestrowano w sekretariacie Sądu, nadając jej sygnaturę T-409/13. Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2014 r. sprawy T-413/10, T-414/10 i T-409/13 zostały połączone do celów procedury ustnej.
- 87 Skierowanym do sekretariatu Sądu pismem z dnia 11 listopada 2014 r. skarżące cofnęły skargi wniesione w sprawie T-409/13. Ponieważ w piśmie z dnia 14 listopada 2014 r. Komisja wskazała, że nie sprzeciwia się temu wycofaniu skarg i że wnosi o obciążenie skarżących kosztami związanymi z postępowaniem, Sąd odnotował wycofanie skarg w protokole rozprawy w dniu 17 listopada 2014 r. i zarządził wykreślenie sprawy T-409/13 z rejestru Sądu oraz obciążenie skarżących kosztami związanymi z postępowaniem w tej samej sprawie.

Co do prawa

- 88 Sprawy T-413/10 i T-414/10 zostały połączone w celu wydania niniejszego wyroku, a strony, które zostały wysłuchane w tym względzie na rozprawie, nie sprzeciwiły się temu połączeniu.
- 89 Socitrel podnosi na poparcie swojej skargi osiem zarzutów, a także – dwa zarzuty dodatkowe przedstawione w ramach drugiego dostosowania swych zarzutów i żądań.
- 90 Ze swej strony Companhia Previdente podnosi na poparcie swojej skargi cztery zarzuty oraz dwa zarzuty dodatkowe, przedstawione w ramach drugiego dostosowania swych zarzutów i żądań.
- 91 Pierwszy zarzut podniesiony przez Socitrel oparty jest na braku uzasadnienia i na naruszeniu prawa do obrony, w zakresie w jakim w istocie brak jest w zaskarżonej decyzji różnych elementów, które pozwalałyby zrozumieć, w jaki sposób Komisja ustaliła wysokość grzywny.
- 92 Drugi podniesiony przez spółkę Socitrel zarzut oparty został na naruszeniu rozsądnego terminu.
- 93 Trzeci zarzut podniesiony przez Socitrel dotyczy naruszenia ciążącego na Komisji obowiązku staranności, praw do obrony oraz zasad lojalności, dobrej wiary i ochrony uzasadnionych oczekiwań, ze względu na to, że instytucja ta dwukrotnie zmieniała decyzję początkową.
- 94 Czwarty zarzut, który podnosi Socitrel, oparty jest na naruszeniu art. 101 ust. 1 TFUE, art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, zasad proporcjonalności i odpowiedzialności osobistej oraz domniemania niewinności, a także na braku uzasadnienia i na nieuwzględnieniu przez Komisję jej wcześniejszej praktyki decyzyjnej ze względu na to, że instytucja ta przekroczyła górną granicę grzywny, która mogła być nałożona na Socitrel.

- 95 Zarzut ten składa się z trzech części.
- 96 Pierwsza część czwartego zarzutu opiera się na tym, że Komisja błędnie przyjęła odpowiedzialność solidarną spółki Companhia Previdente i, w konsekwencji, górny pułap 10% obrotu został obliczony błędnie od obrotu Companhia Previdente, a nie – od obrotu spółki Socitrel. Argumentacja ta jest również przedmiotem pierwszego i drugiego z podniesionych przez Companhia Previdente zarzutów.
- 97 Druga część czwartego zarzutu, przedstawiona tytułem ewentualnym, opiera się na błędnym uwzględnieniu przez Komisję przy ustalaniu górnej granicy 10%, wartości obrotów spółek Emesa, Galycas i ITC. Argumentacja ta jest również przedmiotem części pierwszej trzeciego z podniesionych przez Companhia Previdente zarzutów.
- 98 Część trzecia zarzutu czwartego, podnoszonego tytułem w dalszej kolejności ewentualnym, została oparta na błędnym uwzględnieniu obrotu osiągniętego przez Companhia Previdente w 2009 r. Argumentacja ta jest również przedmiotem części drugiej trzeciego z podniesionych przez Companhia Previdente zarzutów.
- 99 Piąty podnoszony przez spółkę Socitrel zarzut oparty został na naruszeniu przy stosowaniu pkt 13 i 22 wytycznych z 2006 r. zasad proporcjonalności i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także – na braku uzasadnienia ze względu na to, że Komisja błędnie ustaliła w odniesieniu do grzywny nałożonej na Socitrel współczynnik wagi naruszenia na 18%.
- 100 Szósty przedstawiony przez tę spółkę zarzut oparty został na naruszeniu zasad proporcjonalności i równego traktowania, ponieważ Komisja nie wzięła pod uwagę jako okoliczności łagodzącej odgrywanej przez nią w ramach kartelu nieznacznej lub biernej roli.
- 101 Zarzut siódmy tej spółki oparty został na naruszeniu zasad proporcjonalności i równego traktowania ze względu na to, że faktyczna współpraca z jej strony nie została uwzględniona przez Komisję jako okoliczność łagodząca.
- 102 Ósmy z przedstawionych przez spółkę Socitrel zarzutów oparty został na naruszeniu zasad proporcjonalności i równego traktowania ze względu na niewzięcie przez Komisję pod uwagę kontekstu gospodarczego w postaci zaistniałego kryzysu, a także – braku zdolności płatniczej Socitrel. Argumentacja ta jest również przedmiotem zarzutu czwartego, podniesionego przez Companhia Previdente tytułem ewentualnym.
- 103 W piśmie skierowanym do sekretariatu Sądu w dniu 11 listopada 2014 r. skarżące cofnęły ten zarzut. Jego wycofanie zostało odnotowane w protokole rozprawy, która odbyła się w dniu 17 listopada 2014 r.
- 104 Socitrel i Companhia Previdente podnoszą ponadto zarzut uzupełniający, przedstawiony w ramach drugiego dostosowania ich zarzutów i żądań, który wywodzą, w przypadku Socitrel, z naruszenia zasady równego traktowania, proporcjonalności i ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz z braku uzasadnienia, a jeśli chodzi o Companhia Previdente, z naruszenia zasady równego traktowania, proporcjonalności i ochrony uzasadnionych oczekiwań w zakresie, w jakim spółki te nie były traktowane w ten sam sposób, co Arcelor i SLM, które uzyskały obniżenie kwoty grzywny, z której nie skorzystały skarżące.
- 105 Wreszcie, Socitrel i Companhia Previdente podnoszą drugi zarzut uzupełniający, oparty na naruszeniu zasad należytej staranności, lojalności, dobrej wiary i pewności prawa ze względu na to, że Komisja w 2011 r. po raz kolejny zmieniła decyzję początkową.

1. 1. *W przedmiocie pierwszego podniesionego przez Socitrel zarzutu, opartego na braku uzasadnienia i na naruszeniu przysługującego tej spółce prawa do obrony*

Przypomnienie obowiązujących zasad

- 106 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie, jakiego wymaga art. 296 WE, powinno być dostosowane do charakteru rozpatrywanego aktu oraz przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w odniesieniu do konkretnej sytuacji, w szczególności do treści aktu, charakteru przywołanych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu informacji mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 296 TFUE, winna nie tylko opierać się na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę (wyroki z dnia 2 kwietnia 1998 r., Komisja/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, Rec, EU:C:1998:154, pkt 63; z dnia 30 września 2003 r., Niemcy/Komisja, C-301/96, Rec, EU:C:2003:509, pkt 87; z dnia 22 czerwca 2004 r., Portugalia/Komisja, C-42/01, Zb.Orz., EU:C:2004:379, pkt 66).

W przedmiocie zasadności zarzutu pierwszego

- 107 Warto przypomnieć w skrócie argumentację przedstawioną przez spółkę Socitrel na poparcie jej zarzutu, która to argumentacja została zmieniona w następstwie wydania pierwszej decyzji zmieniającej.
- 108 W istocie Socitrel w skardze utrzymywała, że w decyzji początkowej brak było różnych elementów, które pozwoliłyby zrozumieć sposób, w jaki Komisja ustaliła wysokość grzywny; w wyniku tego, jej zdaniem, brak jest uzasadnienia, co stanowi naruszenie jej prawa do obrony.
- 109 Tak więc zdaniem spółki Socitrel Komisja nie wskazała w decyzji początkowej ani obrotu, ani wartości sprzedaży, które zostały wzięte pod uwagę przy ustalaniu kwoty podstawowej, ani parametrów, na podstawie których przyjęto wynoszący 18% współczynnik wagi naruszenia oraz wysokość kwoty dodatkowej.
- 110 Ponadto spółka Socitrel podniosła, że fakt, iż wiele fragmentów decyzji, która została do niej skierowana, zostało uznanych za poufne, uniemożliwiało odtworzenie założeń, na których oparła się Komisja w celu określenia kwoty grzywny.
- 111 W następstwie wydania pierwszej decyzji zmieniającej Socitrel dostosowała swój pierwszy zarzut.
- 112 Po pierwsze, Socitrel podnosi w istocie, że zmiana przez Komisję decyzji początkowej świadczy o zasadności podniesionego przez tę spółkę zarzutu pierwszego w przedstawionej w skardze postaci.
- 113 Po drugie, Socitrel uważa, że wydając pierwszą decyzję zmieniającą Komisja nie wypełniła najbardziej istotnych luk, które zostały opisane w jej skardze, a w szczególności tych odnoszących się do współczynnika przyjętego przez Komisję w odniesieniu do wagi naruszenia i kwoty dodatkowej.
- 114 Zauważa ona ponadto, że w pierwszej decyzji zmieniającej wprowadzone zostało rozróżnienie pomiędzy dwoma odrębnymi okresami naruszenia popełnionego przez tę spółkę (motyw 5), przy czym jednocześnie Komisja przyjęła w odniesieniu do każdej z nich identyczną wielkość sprzedaży, zaś rozróżnienie to nie jest jej zdaniem odzwierciedlone w dalszej części pierwszej decyzji zmieniającej, a w szczególności – w motywie 7 tej decyzji, w którym przyjęty został przeciwko niej tylko jeden okres naruszenia.

115 Socitrel dodaje, że Komisja w motywie 8 pierwszej decyzji zmieniającej przyznała, iż popełniła błąd przy obliczaniu kwoty dodatkowej, ale nie określiła przedsiębiorstwa, w odniesieniu do którego dopuściła się ona tego błędu. Komisja w motywie tym odsyła do tabeli znajdującej się w motywie 5 tej samej decyzji, w której spółka ta figuruje obok wielkości sprzedaży dotyczącej kilku odrębnych okresów naruszenia. Socitrel zakłada, że na podstawie tego odesłania należy dojść do wniosku, iż Komisja musiała dopuścić się w odniesieniu do niej błędu przy obliczaniu kwoty dodatkowej, co, jak się wydaje, powinno prowadzić do obniżenia podstawowej kwoty nałożonej na nią grzywny, która powinna zatem zostać zmieniona z kwoty 22 500 000 EUR na kwotę 20 000 000 EUR. Nie zmienia to faktu, że opiera się w tym względzie na domysłach, co jej zdaniem świadczy o braku uzasadnienia.

116 Komisja kwestionuje te twierdzenia.

W przedmiocie wskazanej wartości sprzedaży

117 Należy przede wszystkim stwierdzić, że pierwsza decyzja zmieniająca wypełniła pewną liczbę charakteryzujących decyzję początkową luk, w szczególności w zakresie ustalenia branej pod uwagę wartości sprzedaży (motyw 5 pierwszej decyzji zmieniającej).

118 W związku z tym argumentacja zaprezentowana przez spółkę Socitrel na poparcie zarzutu pierwszego, dotyczącego owej luki w decyzji początkowej, stała się bezskuteczna.

W odniesieniu do dwóch odrębnych okresów naruszenia rozróżnionych przez Komisję w motywie 5 pierwszej decyzji zmieniającej

119 Ponadto, jak podnosi Socitrel, w znajdującej się w motywie 5 pierwszej decyzji zmieniającej tabeli dotyczącej wartości sprzedaży, między innymi zrealizowanej przez tę spółkę, Komisja wyróżniła dwa okresy.

120 W tabeli tej wyjaśniono bowiem, że, dla okresu od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 8 stycznia 1996 r., kwota przyjęta przez Komisję na podstawie odpowiedzi udzielonych przez spółkę Socitrel w dniu 30 czerwca 2009 r. wynosi 12 016 516 EUR. Identyczna kwota została przyjęta dla okresu od dnia 9 stycznia 1996 r. do dnia 19 września 2002 r.

121 Jak wyjaśniono w motywie 932 decyzji początkowej, „strefa geograficzna, której dotyczy naruszenie, zmieniała się w czasie. W okresie od 1984 r. do 1995 r. (okres klubu zuryskiego) obejmował on Niemcy, Francję, Włochy, Niderlandy, Belgię, Luksemburg, Hiszpanię i Austrię. Począwszy od 1992 r. (w ramach uzgodnień klubu España), obejmował on również Portugalię. Od 1996 r. do 2002 r. (okres kryzysu klubu zuryskiego, czas, gdy zostało opracowane uzgodnienie klubu Europa na temat kwoty, okres istnienia klub Europa i okres ekspansji), naruszenie pod względem geograficznym obejmowało te same kraje, co w epoce klubu zuryskiego, włączając w to Portugalię, jak również Danię, Szwecję, Finlandię i Norwegię (zob. pkt 9.1.1–9.1.5 decyzji początkowej). Okoliczność ta została uwzględniona przy obliczaniu wartości sprzedaży poprzez wyłączenie sprzedaży zrealizowanej w Portugalii przed dniem 15 grudnia 1992 r. oraz tej zrealizowanej w Danii, Finlandii, Szwecji i Norwegii przed dniem 9 stycznia 1996 r.”.

122 Z motywu 5 pierwszej decyzji zmieniającej wynika, że pod kątem wartości sprzedaży, którą należy uwzględnić, Komisja wyróżniła następujące okresy: od dnia 1 stycznia 1984 r. do dnia 21 grudnia 1985 r., od dnia 1 stycznia 1986 r. do dnia 14 grudnia 1992 r., od dnia 15 grudnia 1992 r. do dnia 31 grudnia 1993 r., od dnia 1 stycznia 1994 r. do dnia 8 stycznia 1996 r. oraz od dnia 9 stycznia 1996 r. do dnia 19 września 2002 r., zależnie od strefy geograficznej, której dotyczył kartel.

- 123 Zarzucane przez Komisję spółce Socitrel naruszenie obejmowało dwa z tych okresów [od dnia 7 kwietnia 1994 r. (data przyjęta przez Komisję jako początek uczestnictwa tej spółki w naruszeniu) do dnia 8 stycznia 1996 r. i od dnia 9 stycznia 1996 r. do dnia 19 września 2002 r.], ostatecznie wzięte pod uwagę przez tę instytucję.
- 124 Niemniej jednak w motywie 949 decyzji początkowej Komisja stwierdziła, że, ze względu na to, że Socitrel późno dowiedziała się o europejskim aspekcie kartelu, należało uwzględnić jedynie sprzedaż zrealizowaną w Hiszpanii i Portugalii.
- 125 Konieczność uwzględnienia sprzedaży dokonanej w Danii, Finlandii, Szwecji i Norwegii po dniu 9 stycznia 1996 r. (motyw 932 zaskarżonej decyzji) w przypadku członków kartelu, do których odnosiła się ta strefa geograficzna, jest zatem w zakresie dotyczącym spółki Socitrel bez znaczenia. Wyjaśnia to, dlaczego wzięta pod uwagę w motywie 5 pierwszej decyzji zmieniającej wartość sprzedaży jest identyczna w przypadku obydwu rozróżnionych przez okresów naruszenia.
- 126 Ponadto instytucja ta przyznała, że popełniła błąd wliczając w decyzji początkowej dwa razy kwotę dodatkową poprzez dwukrotne uwzględnienie okresu naruszenia, między innymi w odniesieniu do spółki Socitrel.
- 127 Niemniej jednak Komisja skorygowała ów błąd poprzez wydanie pierwszej decyzji zmieniającej, co doprowadziło do obniżenia kwoty podstawowej nałożonej na Socitrel grzywny, której kwota została w wyniku tej korekty zmieniona z 22 500 000 EUR na 20 000 000 EUR.
- 128 Ponadto należy dodać, że w załączniku 8 do skargi Socitrel przedstawiła wiadomość przesłaną pocztą elektroniczną przez DG ds. Konkurencji Komisji w dniu 13 sierpnia 2010 r., w której urzędnik prowadzący sprawę stwierdził:
- „Jak stwierdzono w piśmie [Komisji] z dnia 30 lipca, w obliczeniu opłaty wejściowej (»entry fee«) jest błąd. Co się tyczy Państwa klientów, oznacza to, że kwota figurująca w tabelach w motywach 923 i 1057 jest zbyt wysoka. Decyzja zmieniająca ma to zmienić i zastąpić kwotę 22 500 000 EUR kwotą 20 000 000 EUR. Jak wspomniano powyżej, z racji zastosowania pułapu [10%] nie prowadzi to do zmiany kwoty grzywny nałożonej na Państwa klientów ani do zmiany uzasadnienia decyzji”.
- 129 W związku z tym należy stwierdzić, że zaskarżona decyzja w brzmieniu zmienionym przez pierwszą decyzję zmieniającą, nie jest dotknięta brakiem uzasadnienia.

W odniesieniu do współczynnika 18% zastosowanego z tytułu wagi naruszenia

- 130 Odnośnie braku uzasadnienia dotyczącego wagi naruszenia należy przypomnieć, iż waga ta została przeanalizowana w pkt 19.1.3 zaskarżonej decyzji.
- 131 Jeśli chodzi o spółkę Socitrel, należy zauważyć, że w zaskarżonej decyzji Komisja stwierdza, co następuje:
- po pierwsze, jeśli chodzi o charakter naruszenia, instytucja ta stwierdziła, że „wszystkie przedsiębiorstwa, z wyjątkiem Fundii, uczestniczyły w podziale rynku (ustalaniu kwot), przydzielaniu klientów i horyzontalnym ustalaniu cen (zob. [pkt] 9 i załączniki 2–4 do decyzji)” oraz, że „porozumienia te zaliczają się do najbardziej szkodliwych ograniczeń konkurencji, zakłócających jej główne parametry” (motyw 939, pkt 19.1.3.1 dotyczący charakteru naruszenia),
 - po drugie, „łączny udział rynkowy przedsiębiorstw, w odniesieniu do których mogło być wykazane naruszenie, można oszacować na około 80%, jak zostało to wyjaśnione w pkt 98” (motyw 946, pkt 19.1.3.2 dotyczący udziału rynkowego),

- po trzecie, zakres geograficzny naruszenia zmieniał się wraz z upływem czasu (motyw 932: zob. pkt 121 powyżej),
- po czwarte, „tymczasem w zakresie dotyczącym spółek Socitrel, Proderac, Fapricela i Fundia – przedsiębiorstw, które brały udział w klubie España (obejmującym jedynie Hiszpanię i Portugalię) lub, w odniesieniu do ostatniego z nich, w koordynacji dotyczącej Addtek – w przypadku których udało się wykazać świadomość jednolitego i ciągłego naruszenia dopiero na bardzo późnym jego stadium (odpowiednio w dniach 17 i 14 maja 2001 r., zob. sekcja 12.2.2.4), Komisja przy określaniu części wartości sprzedaży wzięła pod uwagę bardziej ograniczony zakres geograficzny” i że „sytuacja była odmienna w przypadku innych uczestników klubu [España] (Emesa/Galycas, Tycesa/Trefilerías Quijano), którzy brali udział w kartelu jednocześnie na różnych poziomach lub też w przypadku których udało się wykazać znacznie wcześniejszą świadomość jednolitego i ciągłego naruszenia” (motyw 949, pkt 19.1.3.3 dotyczący zasięgu geograficznego).

- 132 Komisja wyciąga stąd wniosek, że „biorąc pod uwagę szczególne okoliczności niniejszego przypadku i uwzględniając omówione powyżej odpowiednie kryteria dotyczące charakteru naruszenia (zob. pkt 19.1.3.1) i jego zasięgu geograficznego (zob. pkt 19.1.3.3), część wartości sprzedaży, którą należy uwzględnić, winna wynosić 16% w przypadku Fundii, 18% w przypadku Socitrele, Fapriceli i Proderacu oraz 19% w przypadku pozostałych przedsiębiorstw” (motyw 953).
- 133 Należy stwierdzić, że w tym zakresie zaskarżona decyzja nie jest dotknięta brakiem uzasadnienia, gdyż pozwala ona na zrozumienie rozumowania Komisji, niezależnie od tego, czy jest ono zasadne, czy nie.
- 134 W konsekwencji tę podniesioną przez spółkę Socitrel część zarzutu należy oddalić.

W przedmiocie współczynnika zastosowanego przy określaniu mającej na celu odstraszanie kwoty dodatkowej

- 135 Jeśli chodzi o kwotę dodatkową, należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 25 wytycznych z 2006 r. „niezależnie od okresu uczestnictwa danego przedsiębiorstwa w naruszaniu przepisów Komisja dołączy do kwoty podstawowej kwotę w wysokości 15 do 25% wartości sprzedaży [...] w celu odstraszania przedsiębiorstw od samego zawierania porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji”. Ponadto, „Komisja może zastosować tego rodzaju kwotę dodatkową także w wypadku innych naruszeń” i „w celu podjęcia decyzji w kwestii wartości sprzedaży, która ma zostać uwzględniona w danym przypadku, Komisja rozważa pewne czynniki, w szczególności wskazane w [pkt] 22”, takie jak: „charakter naruszenia, wielkość skumulowanej części rynku, jaką dysponują dane przedsiębiorstwa, zakres geograficzny naruszenia oraz fakt, czy naruszenie zostało wprowadzone w życie czy też nie”.
- 136 W niniejszym przypadku Komisja ustaliła mający zastosowanie do kwoty dodatkowej współczynnik na 18% i odesłała w motywie 953 zaskarżonej decyzji do rozważań przedstawionych, w ramach oceny wagi naruszenia, w odniesieniu do charakteru tego naruszenia (pkt 19.1.3.1 zaskarżonej decyzji) i jego zasięgu geograficznego (pkt 19.1.3.3 zaskarżonej decyzji).
- 137 Takie uzasadnienie zostało zaś uznane przez Trybunał za wystarczające w wyroku z dnia 11 lipca 2013 r., Ziegler/Komisja (C-439/11 P, Zb.Orz., EU:C:2013:513, pkt 121–124).
- 138 Należy zatem oddalić tę podniesioną przez spółkę Socitrel część zarzutu.

W przedmiocie naruszenia przysługującego spółce Socitrel prawa do obrony

- 139 Spółka Socitrel utrzymuje, że jej prawo do obrony zostało naruszone z dwóch powodów.

- 140 Z jednej strony podnosi ona, że z faktu istnienia w decyzji początkowej luk, które zostało częściowo przyznane przez Komisję w pierwszej decyzji zmieniającej, wynika, że zostało naruszone jej prawo do obrony.
- 141 Argument ten nie może zostać uwzględniony, ponieważ pismem z dnia 29 października 2010 r. Socitrel została wezwana przez Sąd do dostosowania jej zarzutów i żądań w następstwie wydania pierwszej decyzji zmieniającej, co spółka ta uczyniła pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 10 grudnia 2010 r.
- 142 Po drugie, jeżeli chodzi o twierdzenia skarżącej, zgodnie z którym utajnienie przez Komisję części zaskarżonej decyzji uniemożliwiło tej spółce zrozumienie, w jaki sposób instytucja ta obliczyła grzywnę, należy zauważyć, że wszystkie motywy wskazane przez Socitrel (motywy 1142, 1144, 1149, 1157, 1159, 1160, 1165, 1171, 1172, 1175, 1178, 1179, 1181, 1185 i 1188) dotyczą oceny wniosków związanych ze zdolnością płatniczą innych przedsiębiorstw.
- 143 W takiej sytuacji Komisja jest zobowiązana do zagwarantowania poufności danych przekazanych jej przez przedsiębiorstwa, jeśli te tego zażądają, w szczególności – jeśli chodzi o poufne dane dotyczące sytuacji finansowej tych przedsiębiorstw.
- 144 Ponadto Komisja słusznie podnosi, że przekazała spółce Socitrel wszystkie elementy dotyczące jej, a w szczególności – informacje związane z jej zdolnością płatniczą.
- 145 Argumentację Socitrel należy zatem oddalić, a zarzut oparty na naruszeniu prawa do obrony powinien zostać oddalony w całości.
- 146 W konsekwencji zarzut pierwszy należy w całości oddalić.

2. W przedmiocie drugiego podniesionego przez spółkę Socitrel zarzutu, opartego na naruszeniu rozsądnego terminu

Przypomnienie obowiązujących zasad

- 147 Po pierwsze, przestrzeganie rozsądnego terminu w postępowaniach administracyjnych z zakresu polityki konkurencji stanowi ogólną zasadę prawa unijnego, której poszanowanie zapewnia sąd Unii (wyrok z dnia 19 grudnia 2012 r., Heineken Nederland i Heineken/Komisja, C-452/11 P, EU:C:2012:829, pkt 97 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 148 Zasada przeprowadzenia postępowania administracyjnego w rozsądnym terminie została potwierdzona w art. 41 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zgodnie z którą „[k]ażda osoba ma prawo do bezstronnego i sprawiedliwego rozpatrzenia jej sprawy w rozsądnym terminie przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii” (wyrok z dnia 5 czerwca 2012 r., Imperial Chemical Industries/Komisja, T-214/06, Zb.Orz., EU:T:2012:275, pkt 284).
- 149 Po drugie, rozsądny charakter czasu trwania postępowania należy oceniać w zależności od okoliczności właściwych dla każdej sprawy, a w szczególności w zależności od jej kontekstu, zachowania się stron podczas postępowania, znaczenia, jakie ma sprawa dla biorących w niej udział przedsiębiorstw oraz w zależności od stopnia jej złożoności (zob. podobnie wyrok z dnia 20 kwietnia 1999 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, T-305/94 do T-307/94, T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 oraz T-335/94, Rec, EU:T:1999:80, pkt 126) a także, w odpowiednim przypadku, w zależności od tego, jakich informacji czy też uzasadnień ma dostarczyć Komisja w odniesieniu do dokonanych przez nią w trakcie postępowania administracyjnego czynności dochodzeniowych.

- 150 Po trzecie, Trybunał orzekł w szczególności, że postępowanie administracyjne może obejmować badanie w dwóch następujących po sobie stadiach, z których każde kieruje się własną wewnętrzną logiką. Pierwsze stadium, które trwa do chwili przedstawienia zarzutów, rozpoczyna się w dniu, w którym Komisja, korzystając z przyznanych jej przez ustawodawcę Unii uprawnień, podejmuje działania związane z zarzutem popełnienia naruszenia; stadium to powinno umożliwić Komisji zajęcie stanowiska co do dalszego przebiegu postępowania. Drugie stadium trwa od przedstawienia zarzutów do wydania ostatecznej decyzji. Powinno ono pozwolić Komisji na ostateczne zajęcie stanowiska w kwestii zarzucanego naruszenia (wyrok z dnia 21 września 2006 r., *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja*, C-105/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:592, pkt 38).
- 151 Po czwarte, z orzecznictwa wynika, że naruszenie zasady rozsądnego terminu może pociągnąć za sobą dwojakiego rodzaju konsekwencje.
- 152 Z jednej strony, w sytuacji, gdy przekroczenie rozsądnego terminu miało wpływ na wynik postępowania, takie naruszenie może pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyrok z dnia 21 września 2006 r., *Technische Unie/Komisja*, C-113/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:593, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 153 Należy wyjaśnić, że w odniesieniu do zastosowania reguł konkurencji przekroczenie rozsądnego terminu może stanowić przyczynę stwierdzenia nieważności tylko w przypadku decyzji stwierdzających naruszenia, i o ile zostało ustalone, że brak poszanowania tej zasady naruszył prawo do obrony danych przedsiębiorstw. Z wyjątkiem tej szczególnej sytuacji, nieprzestrzeganie obowiązku orzekania w rozsądnym terminie pozostaje bez wpływu na ważność postępowania administracyjnego na podstawie rozporządzenia nr 17 (zob. wyrok z dnia 16 grudnia 2003 r., *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied i Technische Unie/Komisja*, T-5/00 i T-6/00, Rec, EU:T:2003:342, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo, utrzymany w tej kwestii w mocy w postępowaniu odwoławczym w ww. w pkt 150 wyroku *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja*, EU:C:2006:592, pkt 42 i 43).
- 154 Ponieważ jednak poszanowanie prawa do obrony – zasady, której podstawowe znaczenie było wielokrotnie podkreślane w orzecznictwie Trybunału (zob. w szczególności wyrok z dnia 9 listopada 1983 r., *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisja*, 322/81, Rec, EU:C:1983:313, pkt 7) – posiada pierwszorzędne znaczenie w postępowaniach tego typu co rozpatrywane w niniejszej sprawie, nie należy dopuścić, aby korzystanie z tego prawa zostało w sposób nieodwracalny udaremnione z uwagi na nadmiernie długi czas trwania etapu dochodzenia oraz aby taki czas trwania utrudniał dostarczenie dowodów mających zaprzeczyć istnieniu zachowań mogących prowadzić do pociągnięcia zainteresowanych przedsiębiorstw do odpowiedzialności. Z tego względu badanie ewentualnej przeszkody w wykonywaniu prawa do obrony nie może ograniczać się jedynie do etapu, na którym w pełni można korzystać z tego prawa, a mianowicie do drugiego etapu postępowania administracyjnego. Ocena źródła ewentualnego osłabienia skuteczności prawa do obrony powinna rozciągać się na całość tego postępowania poprzez odniesienie się do całkowitego czasu jego trwania. (ww. w pkt 150 wyrok *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja*, EU:C:2006:592, pkt 50).
- 155 Z drugiej strony, w sytuacji gdy przekroczenie rozsądnego terminu pozostaje bez wpływu na wynik postępowania, sąd Unii w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania może ustanowić odpowiednie zadośćuczynienie za dopuszczenie się takiego naruszenia wynikającego z przekroczenia rozsądnego terminu postępowania administracyjnego, obniżając w odpowiednim przypadku kwotę nałożonej grzywny. (zob. podobnie ww. w pkt 152 wyrok *Technische Unie/Komisja*, EU:C:2006:593, pkt 202–204; i wyrok z dnia 16 czerwca 2011 r. *Heineken Nederland i Heineken/Komisja*, T-240/07, Zb.Orz., EU:T:2011:284, pkt 429 i 434, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym ww. w pkt 147 wyrokiem *Heineken Nederland i Heineken/Komisja*, EU:C:2012:829, pkt 100).

W przedmiocie zasadności zarzutu drugiego

- 156 Spółka Socitrel utrzymuje w istocie, że Komisja przekroczyła rozsądny termin przez to, że wydała decyzję początkową blisko osiem lat po wszczęciu postępowania administracyjnego, co spowodowało zdaniem tej spółki naruszenie przysługującego jej prawa do obrony, w szczególności uwzględniając proces restrukturyzacji, której została poddana, oraz trudności napotkane przez nią przy zbieraniu dowodów na swą obronę ze względu na odchodzenie z biegiem czasu różnych członków jej personelu.
- 157 Z powyższego wynika, że aby długotrwałe postępowanie administracyjne mogło doprowadzić do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji lub obniżenia kwoty grzywny, czas trwania tego postępowania musi zostać uznany za nadmiernie długi.
- 158 W niniejszej sprawie postępowanie administracyjne składało się z czterech następujących po sobie etapów, przy czym pierwszy dobiegł końca wraz z przesłaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, a trzy kolejne nastąpiły już po skierowaniu owego pisma.
- 159 Etap pierwszy rozpoczął się w dniu 9 stycznia 2002 r., kiedy to Bundeskartellamt przekazał Komisji dokumenty wymienione w pkt 21 powyżej, a zakończył się w dniu 30 września 2008 r. wraz ze skierowaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.
- 160 W tym momencie rozpoczął się drugi etap (zob. pkt 32–37 powyżej), który zakończył się w dniu 30 czerwca 2010 r. wraz z przyjęciem decyzji początkowej.
- 161 Po wniesieniu pierwszej serii skarg (przypomnianych w pkt 10 powyżej) Komisja w dniu 30 września 2010 r. wydała pierwszą decyzję zmieniającą (zob. pkt 4 powyżej) mającą na celu poprawienie rozmaitych błędów, który dopuściła się w decyzji początkowej, co zakończyło trzeci etap postępowania administracyjnego.
- 162 Wreszcie, czwarty etap postępowania administracyjnego zakończył się w dniu 4 kwietnia 2011 r. przyjęciem przez Komisję drugiej decyzji zmieniającej, w drodze której instytucja ta przyznała obniżkę kwoty grzywny nałożonej, z jednej strony, na ArcelorMittal, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal Fontaine i ArcelorMittal Wire France, a z drugiej strony – na SLM i Ori Martin (zob. pkt 6 powyżej).
- 163 Na wstępie należy zaznaczyć, że zarzut wysunięty przez Socitrel dotyczy jedynie dwóch pierwszych etapów postępowania administracyjnego.
- 164 W dniu 8 maja 2014 r., w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r. Sąd zwrócił się do Komisji na piśmie o sporządzenie szczegółowego opisu czynności dokonanych przez nią w następstwie kontroli, które miały miejsce w dniach 19 i 20 września 2002 r., do momentu wydania decyzji początkowej.
- 165 Komisja uczyniła zadość temu żądaniu w piśmie złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 6 czerwca 2014 r.
- 166 Kopia odpowiedzi Komisji została przekazana spółce Socitrel przez sekretariat Sądu w dniu 16 czerwca 2014 r.
- 167 Komisja w swojej odpowiedzi wskazuje szczegółowo i przekonująco czynności dokonane przez nią w toku całego postępowania administracyjnego oraz powody, dla których postępowanie to trwało od 2002 r. do 2010 r.
- 168 Ten czas trwania postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie można wyjaśnić za pomocą szeregu czynników.

- 169 W tym względzie należy zwrócić uwagę na czas trwania kartelu (ponad 18 lat), na jego szczególnie szeroki zasięg geograficzny (kartel dotyczył większości państw członkowskich), organizację kartelu w czasie i przestrzeni (różne kluby opisane w pkt 41–53), liczbę spotkań, które odbyły się w ramach różnych klubów (ponad 500), liczbę przedsiębiorstw, których kartel dotyczył (17), liczbę złożonych wniosków o złagodzenie sankcji (zob. pkt 22 i 27 oraz nast. powyżej) oraz szczególnie szczególnie znaczącą liczbę sporządzonych w kilku językach dokumentów dostarczonych i uzyskanych w trakcie kontroli, które Komisja musiała przeanalizować; należy również uwzględnić różne żądania udzielenia informacji, jakie Komisja musiała skierować do szeregu przedsiębiorstw w miarę tego, jak zmieniała się jej wiedza o kartelu (zob. pkt 29 i nast., pkt 42 i nast. powyżej), liczbę adresatów pisma w sprawie przedstawienia zarzutów (ponad 40), liczbę języków postępowania (8), a także różnego rodzaju wnioski dotyczące zdolności płatniczej (14). dotyczące zdolności płatniczej (14).
- 170 Na podstawie dostarczonych przez Komisję informacji, które świadczą o szczególnej złożoności niniejszej sprawy, Sąd wyciąga wniosek, że, pomimo szczególnej długotrwałości dwóch pierwszych etapów postępowania, nie można uznać go za nadmiernie przewlekłe. Komisja nie przekroczyła zatem rozsądnego terminu.
- 171 Wniosku tego nie podważają argumenty przedstawione przez spółkę Socitrel na poparcie jej twierdzenia, zgodnie z którym przysługujące jej prawo do obrony zostało naruszone ze względu na to, że w latach 2002–2008 grupa Companhia Previdente uległa w wyniku procesu restrukturyzacji znacznym zmianom związanym z nabyciem szeregu spółek – grupa ta rozrosła się z 21 do 27 podmiotów – i że w czasie, kiedy otrzymała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, czyli we wrześniu 2008 r., zarzucane jej fakty były tak odległe, że żadna z bezpośrednio zainteresowanych osób nie była już obecna we władzach spółki lub też nie była w stanie sobie ich przypomnieć.
- 172 Argumenty takie są bowiem zbyt niejasne, aby można było zmierzyć ich konkretny wpływ na przysługujące Socitrel prawo do obrony. W tym względzie należy zaznaczyć, że – jak wskazała Komisja w odpowiedzi na pismo w sprawie środków organizacji postępowania – spółka ta otrzymała pierwsze żądanie udzielenia informacji ze strony Komisji w dniu 11 lutego 2004 r. i że w żądaniu tym wyraźnie wskazane zostały przedmiot i zakres dochodzenia, i to zarówno pod względem merytorycznym, jak i czasowym. Począwszy od tej daty spółka Socitrel była zatem w stanie zebrać i przekazać Komisji wszystkie dowody, które uważała za mogące posłużyć jako odpowiedź dla Komisji. Nie może ona zatem powoływać się celem swojej obrony na własne niedbalstwo przy zbieraniu i zachowaniu ewentualnych dowodów. W braku jakichkolwiek argumentów, które pozwoliłyby zrozumieć, w jaki sposób w półtorarocznym okresie pomiędzy wrześniem 2002 r. i lutym 2004 r., w trakcie którego Komisja zapoznała się z dokumentami uzyskanymi podczas kontroli lub przekazanymi wraz z wnioskami o złagodzenie sankcji, spółka Socitrel nie mogła skorzystać z przysługujących jej praw do obrony, Sąd nie ma podstaw, by móc uznać, że taki upływ czasu mógł pociągnąć dla niej w niniejszej sprawie niekorzystne skutki.
- 173 W konsekwencji należy oddalić zarzut drugi.

3. W przedmiocie trzeciego podniesionego przez spółkę Socitrel zarzutu, opartego na naruszeniu ciążącego na Komisji obowiązku staranności, przysługujących skarżącej praw do obrony oraz zasad lojalności, dobrej wiary i ochrony uzasadnionych oczekiwań

Przypomnienie obowiązujących zasad

- 174 Należy przede wszystkim przypomnieć, że zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań należy do podstawowych zasad Unii. Zgodnie z orzecnictwem istnienie uprawnienia do powoływania się na tę zasadę jest uzależnione od łącznego spełnienia trzech przesłanek. Po pierwsze, organ administracji musi udzielić zainteresowanemu dokładnych, bezwarunkowych i zgodnych zapewnień, pochodzących z uprawnionych i wiarygodnych źródeł. Po drugie, zapewnienia te muszą być takiego rodzaju, by

wzbudzały w podmiocie, do którego są skierowane, uzasadnione oczekiwania. Po trzecie, udzielone zapewnienia muszą być zgodne z właściwymi przepisami (zob. wyrok z dnia 9 września 2011 r., Deltafina/Komisja, T-12/06, Zb.Orz., EU:T:2011:441, pkt 190 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 175 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, obowiązek staranności wiąże się ze zbadaniem przez Komisję, przy zachowaniu staranności i bezstronności, wszystkich istotnych kwestii rozpatrywanego przypadku (zob. wyroki z dnia 21 listopada 1991 r., Technische Universität München, C-269/90, Rec, EU:C:1991:438, pkt 14; oraz z dnia 16 września 2013 r., ATC i in./Komisja, T-333/10, Zb.Orz., EU:T:2013:451, pkt 84 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 176 Orzeczono również kilkakrotnie, iż naprawienie przez instytucję błędów i braków, jakimi jest obarczona decyzja, jest uzasadnione i leży w interesie właściwego zarządzania sprawami administracyjnymi (zob. podobnie wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r., Niemcy/Komisja, T-314/04 i T-414/04, EU:T:2006:399, pkt 45; oraz postanowienie z dnia 22 listopada 2007 r., Investire Partecipazioni/Komisja, T-418/05, EU:T:2007:354, pkt 40).

W przedmiocie zasadności zarzutu trzeciego

- 177 Socitrel twierdzi w istocie, że przy samym już wydaniu decyzji początkowej została ona poinformowana przez Komisję, iż decyzja ta zostanie zmieniona. Socitrel została zatem zmuszona do wniesienia skargi bez znajomości rzeczywistej treści decyzji nakładającej na nią grzywnę. W ten sposób instytucja ta uchybiła spoczywającemu na niej obowiązowi dochowania należytej staranności – co potwierdza w razie potrzeby fakt, że Komisja następnie zmieniła decyzję po raz drugi, przy czym druga decyzja zmieniająca nie została doręczona spółce Socitrel – a także naruszyła w ten sposób przysługujące tej spółce prawo do obrony.
- 178 Powyższej argumentacji nie można przyjąć.
- 179 Komisja nie może bowiem pozwolić na pozostawanie w porządku prawnym decyzji, o której wie, iż jest dotknięta błędami i brakami, a zatem z tego względu naprawienie przez instytucję tych błędów i braków, jakimi jest obarczona decyzja początkowa, jest uzasadnione i leży w interesie właściwego zarządzania sprawami administracyjnymi (zob. orzecznictwo przytoczone w pkt 176 powyżej).
- 180 Nie można zatem zarzucać Komisji, że ta za pomocą pierwszej decyzji zmieniającej naprawiała błędy i uzupełniła braki, których dopuściła się w decyzji początkowej.
- 181 Należy podkreślić, że Komisja w ten sposób przedstawiła również lepsze uzasadnienie zaskarżonej decyzji.
- 182 Prawdą jest, że pierwsza decyzja zmieniająca została przyjęta przez Komisję po wniesieniu różnych, skierowanych początkowo przeciwko decyzji początkowej skarg, w tym również pochodzących od skarżących. Jednakże Socitrel – podobnie jak inne przedsiębiorstwa, które wniosły skargę – została wezwana przez Sąd do dostosowania w następstwie wydania tej decyzji i w miarę konieczności, jej zarzutów i żądań.
- 183 Należy w związku z tym stwierdzić, że Socitrel dostosowała swoje zarzuty do pierwszej decyzji zmieniającej pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 10 grudnia 2010 r.
- 184 Ponadto, choć nie jest ona adresatem drugiej decyzji zmieniającej, spółka Socitrel otrzymała z inicjatywy Sądu jej egzemplarz i została zaproszona przez Sąd do dostosowania, w miarę konieczności, jej zarzutów i żądań, co też skarżąca uczyniła w odniesieniu do swoich zarzutów pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 2 sierpnia 2011 r.

- 185 Nie może ona zatem twierdzić, że jej prawo do obrony zostało naruszone wskutek wydania przez Komisję owych decyzji zmieniających.
- 186 Socitrel podnosi również, że Komisja naruszyła zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań, jak również – zasady lojalności i dobrej wiary, przy czym nie określa ona jednak jasno w skardze powodów, dla których przywołuje te dwie ostatnie zasady.
- 187 O ile Socitrel zamierza poprzez tę argumentację twierdzić, że, dokonując korekty decyzji początkowej Komisja uniemożliwiła uwzględnienie skargi na decyzję początkową, należy stwierdzić, że instytucja ta miała prawo do skorygowania w interesie właściwego zarządzania sprawami administracyjnymi decyzji początkowej, która była wadliwa i zawierała braki, jeszcze przed zajęcia przez Sąd stanowiska w tym względzie.
- 188 Utrzymując decyzję dotkniętą błędami i brakami w mocy do czasu ewentualnego stwierdzenia jej nieważności przez Sąd, administracja nie mogłaby przekazać Socitrel żadnych dokładnych, bezwarunkowych i spójnych informacji, pochodzących z uprawnionych i wiarygodnych źródeł.
- 189 Nie można również zarzucać Komisji działania nielojalnego i w złej wierze na podstawie samego tylko faktu zmiany przez nią decyzji obciążonej, jak sama przyznała, różnymi błędami i brakami.
- 190 Wobec tego należy oddalić zarzut trzeci w całości.

4. W przedmiocie zarzutu czwartego podniesionego przez Socitrel i trzech pierwszych zarzutów podniesionych przez Companhia Previdente, opartych na naruszeniu art. 101 ust. 1 TFUE, art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, zasad proporcjonalności, odpowiedzialności osobistej oraz domniemania niewinności, a także – na braku uzasadnienia i na nieuwzględnieniu przez Komisję jej wcześniejszej praktyki decyzyjnej w zakresie, w jakim instytucja ta przekroczyła górną granicę grzywny, która mogła być nałożona na Socitrel

W przedmiocie części pierwszej zarzutu czwartego podniesionego przez Socitrel oraz podniesionych przez Companhia Previdente zarzutów pierwszego i drugiego, opartych na tym, że Komisja błędnie przyjęła odpowiedzialność solidarną Companhia Previdente i, w konsekwencji, górny pułap 10% obrotu został obliczony błędnie od obrotu Companhia Previdente, a nie – od obrotu spółki Socitrel

Dotychczasowy przebieg postępowania

- 191 Companhia Previdente jest spółką zarządzającą udziałami w różnych innych spółkach.
- 192 W okresie od 1994 r. do 1998 r. posiadała bezpośredni udział w wysokości 21,2% w kapitale spółki Socitrel i 70% w kapitale spółki Preside SGPS, która posiadała z kolei 70,6% kapitału Socitrel.
- 193 Od dnia 30 grudnia 1998 r. do dnia 19 września 2002 r. Companhia Previdente zwiększyła swój udział w Preside SGPS do 100% kapitału tej spółki.
- 194 Bezsporne jest, że Companhia Previdente posiadała zatem w tym okresie w spółce Socitrel udział wynoszący od 91,8% do 93,7% kapitału tej spółki.
- 195 Ponadto, po ustaniu naruszenia, Companhia Previdente nabyła różne spółki, w tym Emesé, Galycasa i ITC, z których wszystkie zostały ukarane przez Komisję za uczestnictwo w kartelu.

Przypomnienie treści zaskarżonej decyzji

196 Motywy 765–768 zaskarżonej decyzji mają następujące brzmienie:

- „(765) Między 1994 r. i końcem 1998 r. [Companhia Previdente] posiadała bezpośrednio 21,2% Socitrel i 70% Preside SGPS, która z kolei była w tym samym okresie posiadaczem 70,6% kapitału spółki Socitrel. W okresie od dnia 30 grudnia 1998 r. do końca 2002 r. Companhia Previdente posiadała 100% spółki Preside SGPS, a za jej pośrednictwem kontrolowała bezpośrednio lub pośrednio od 91,8% do 93,7% kapitału Socitrel. Jak zostało wyjaśnione w motywie 32, co najmniej od początku 1994 r. do końca 2002 r. między Companhia Previdente i Socitrel istniały liczne i ścisłe powiązania personalne.
- (766) Companhia Previdente utrzymuje, że nie może zostać uznana za odpowiedzialną wspólnie i solidarnie z Socitrel, ponieważ nie miała możliwości wywierania decydującego wpływu na zachowanie tej spółki. Po pierwsze twierdzi ona, że Komisja nie przedstawiła konkretnych okoliczności faktycznych umożliwiających wyciągnięcie wniosku o wywieraniu przez Companhia Previdente decydującego wpływu na Socitrel. Ponadto podnosi ona, że domniemanie wywierania decydującego wpływu nie znajduje zastosowania aż do 1999 r., kiedy to spółka Socitrel stała się od niej niemal całkowicie zależna. Oba przedsiębiorstwa były odrębnymi podmiotami prowadzącymi różne rodzaje działalności, a Socitrel była niezależna w zakresie swej działalności handlowej. Ilustruje to fakt, iż po nabyciu Socitrel organ wykonawczy tej spółki nie uległ zmianie i pozostał w pełni niezależny. Podobnie, Companhia Previdente ograniczyła się do wykonywania swoich praw i obowiązków w spółce, takich jak zatwierdzanie rocznych sprawozdań finansowych spółki Socitrel i podejmowanie decyzji dotyczących polityki w zakresie dywidendy oraz struktury kapitału. Wreszcie Companhia Previdente wskazuje na fakt, iż członkowie jej zarządu uczestniczyli w zarządzie spółki Socitrel w charakterze niewykonawczym i że według portugalskiego prawa spółek ów udział w zarządzie tej miał charakter osobisty, i nie stanowił on reprezentacji spółki dominującej.
- (767) Choć Komisja uważa, że domniemanie wywierania decydującego wpływu znajduje stosuje się w odniesieniu do okresu od dnia 30 grudnia 1998 r. do końca 2002 r., kiedy to Companhia Previdente sprawowała kontrolę nad 91,8%–93,7% kapitału Socitrel, argumenty podniesione przez Companhia Previdente nie mogą w żadnym razie zostać uwzględnione z uwagi na istnienie między początkiem 1994 r. a końcem 2002 r. pomiędzy tymi dwoma przedsiębiorstwami szeregu licznych i ścisłych powiązań personalnych, jak opisano to w motywie 32 niniejszej decyzji. Komisja podkreśla w szczególności, że P.B., L.F. i A.S. byli nie tylko członkami zarządu obu przedsiębiorstw, lecz również – uczestniczyli w imieniu Socitrel w sposób regularny i ciągły w spotkaniach kartelu. Tym samym Komisja uważa, że Companhia Previdente wywierała decydujący wpływ na zachowanie Socitrel przez cały czas udziału tej spółki w kartelu (zob. motyw 694).
- (768) W konsekwencji [Socitrel] i [Companhia Previdente] są adresatami niniejszej decyzji. [Spółka Socitrel] została uznana za odpowiedzialną za bezpośrednie uczestnictwo w kartelu w okresie od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 19 września 2002 r. [Companhia Previdente] została uznana za solidarnie odpowiedzialną z [Socitrel] za ten sam okres”.

Przypomnienie obowiązujących zasad

- 197 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie przedsiębiorstwa obejmuje każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, niezależnie od jego statusu prawnego i sposobu finansowania. Trybunał wyjaśnił w tym względzie, po pierwsze, że pojęcie przedsiębiorstwa w tym kontekście należy rozumieć jako oznaczające jednostkę gospodarczą, nawet jeśli z prawnego punktu widzenia jednostka ta składa się z kilku osób fizycznych lub prawnych, a po drugie, że jeżeli tego rodzaju podmiot gospodarczy

narusza reguły konkurencji, to musi odpowiedzieć za to naruszenie zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej (wyrok z dnia 29 września 2011 r., Elf Aquitaine/Komisja, C-521/09 P, Zb.Orz., EU:C:2011:620, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 198 Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej między innymi w przypadku, gdy mimo posiadania odrębnej podmiotowości prawnej spółka zależna nie określa w sposób niezależny swojego zachowania rynkowego, lecz stosuje zasadniczo instrukcje dawane jej przez spółkę dominującą, w szczególności z uwzględnieniem więzów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych łączących oba te podmioty prawa (zob. ww. w pkt 197 wyrok Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 199 W takiej sytuacji, ze względu na to, że spółka dominująca i jej spółka zależna stanowią jeden podmiot gospodarczy i tym samym tworzą jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE, Komisja może bowiem skierować decyzję nakładającą grzywny do spółki dominującej, bez konieczności wykazania jej osobistego uczestnictwa w naruszeniu (zob. ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo). Komisja jest zaś uprawniona do skierowania decyzji nakładającej grzywny na spółkę dominującą danej grupy przedsiębiorstw nie ze względu na okoliczność, iż spółka dominująca nakłaniała swoją spółkę zależną do popełnienia naruszenia ani tym bardziej z uwagi na udział spółki dominującej w naruszeniu, ale ze względu na to, że stanowią one jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE (ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 88).
- 200 Należy wskazać, że zgodnie z orzecznictwem Komisja nie może ograniczyć się do stwierdzenia, iż przedsiębiorstwo mogło wywrzeć tak znaczący wpływ na drugie przedsiębiorstwo, bez konieczności zbadania tego, czy taki wpływ miał w rzeczywistości miejsce. Przeciwnie, z orzecznictwa tego wynika, że Komisja ma w zasadzie obowiązek udowodnienia takiego znaczącego wpływu na podstawie wszystkich okoliczności faktycznych, w tym w szczególności ewentualnych uprawnień kierowniczych jednego z tych przedsiębiorstw względem drugiego (zob. podobnie wyroki z dnia 2 października 2003 r., Aristrain/Komisja, C-196/99 P, Rec, EU:C:2003:529, pkt 95–99; z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, Zb.Orz., EU:C:2005:408, pkt 118–122; oraz z dnia 20 marca 2002 r., HFB i in./Komisja, T-9/99, Rec, EU:T:2002:70, pkt 527).
- 201 Niemniej jednak Trybunał uznał, że w szczególnym przypadku, gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału swej spółki zależnej, która popełniła naruszenie reguł konkurencji Unii, po pierwsze, ta spółka dominująca może wywierać decydujący wpływ na zachowanie swej spółki zależnej, a po drugie, istnieje wrzuszalne domniemanie, że spółka dominująca rzeczywiście wywiera taki decydujący wpływ na swą spółkę zależną (zgodnie z „domniemaniem rzeczywistego wywierania decydującego wpływu”) (zob. ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 202 W tych okolicznościach wystarczy, że Komisja wykaże, iż cały kapitał spółki zależnej znajduje się w posiadaniu spółki dominującej, aby przyjąć, że ta ostatnia wywiera rzeczywiście decydujący wpływ na politykę handlową tej spółki zależnej. Komisja będzie zatem mogła uznać spółkę dominującą za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na spółkę zależną, chyba że spółka dominująca, na której spoczywa ciężar obalenia domniemania, przedstawi wystarczające dowody mogące wykazać, że jej spółka zależna działa na rynku w sposób autonomiczny (zob. ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 203 Należy wyjaśnić, że Trybunał wprawdzie wskazał także inne, poza faktem posiadania 100% kapitału spółki zależnej, okoliczności – takie jak brak zakwestionowania wpływu wywieranego przez spółkę dominującą na politykę handlową jej spółki zależnej i wspólną reprezentację dwóch spółek w trakcie postępowania administracyjnego (wyrok z dnia 16 listopada 2000 r., Stora Kopparbergs Bergslags/Komisja, C-286/98 P, Rec, EU:C:2000:630, pkt 28 i 29), niemniej jednak wymienione okoliczności nie zostały przytoczone przez Trybunał w celu uzależnienia zastosowania wspomnianego

powyżej domniemania od przedstawienia dodatkowych wskazówek dotyczących rzeczywistego wywierania przez spółkę dominującą wpływu na jej spółkę zależną (zob. podobnie wyrok z dnia 10 września 2009 r., Akzo Nobel i in./Komisja, C-97/08 P, Zb.Orz., EU:C:2009:536, pkt 60–62 i przytoczone tam orzecznictwo). Innymi słowy, w celu uruchomienia domniemania faktycznego wywierania decydującego wpływu w konkretnym przypadku Komisja nie jest zobowiązana do przedstawienia wskazówek dodatkowych ponad te, które wykazują możliwość zastosowania i skuteczność tego domniemania (zob. podobnie ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 80 i przytoczone orzecznictwo).

- 204 Niemniej jednak spółka dominująca, która posiada prawie cały kapitał swojej spółki zależnej, znajduje się co do zasady w sytuacji analogicznej do sytuacji wyłącznego właściciela w zakresie dotyczącym jego możliwości wywierania decydującego wpływu na zachowanie swojej spółki zależnej ze względu na więzy gospodarcze, organizacyjne i prawne łączące go z tą spółką zależną. W związku z tym Komisja jest uprawniona do zastosowania do tej sytuacji tego samego wymogu dowodowego, czyli przyjęcia domniemania, że wspomniana spółka dominująca rzeczywiście korzysta z możliwości wywierania decydującego wpływu na zachowanie swojej spółki zależnej. Nie można jednak wykluczyć, że w niektórych przypadkach akcjonariusze mniejszościowi mogą dysponować w stosunku do spółki zależnej prawami pozwalającymi podważyć wspomnianą analogię (wyrok z dnia 30 września 2009 r., Arkema/Komisja, T-168/05, EU:T:2009:367, pkt 53, utrzymany w mocy w wyniku odwołania wyrokiem z dnia 29 września 2011 r., Arkema/Komisja, C-520/09 P, Zb.Orz., EU:C:2011:619).
- 205 Domniemanie faktycznego wywierania decydującego wpływu ma w szczególności doprowadzić do ustanowienia równowagi między znaczeniem z jednej strony celu polegającego na zwalczaniu zachowań sprzecznych z regułami konkurencji, przede wszystkim sprzecznych z art. 101 TFUE, i zapobieganie ich powtarzaniu, a z drugiej strony wymogami wynikającymi z niektórych zasad ogólnych prawa Unii, takich jak w szczególności zasady domniemania niewinności, indywidualizacji kar i pewności prawa oraz ochrony prawa do obrony, a także zasada równości broni. W szczególności z tego powodu domniemanie to jest wzruszalne (ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 59).
- 206 Należy ponadto przypomnieć, że, po pierwsze, domniemanie to opiera się na stwierdzeniu, że, z wyjątkiem rzeczywiście nadzwyczajnych okoliczności, spółka posiadająca całość kapitału spółki zależnej może ze względu tylko na ten udział w kapitale wywierać decydujący wpływ na zachowanie tej spółki zależnej, a poza tym, po drugie, że badanie, czy faktycznie nie skorzystano z tej możliwości wywierania wpływu, normalnie najlepiej prowadzić jest w sferze jednostek, wobec których działa to domniemanie (ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 60).
- 207 W tych okolicznościach, gdyby zainteresowana strona mogła obalić wspomniane domniemania, podnosząc tylko niepoparte dowodami twierdzenia, byłoby ono w znacznym stopniu bezużyteczne (ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 61).
- 208 Ponadto z utrwalonego orzecznictwa wynika, że sama okoliczność, iż spółka dominująca jest spółką holdingową, nie pozwala wykluczyć, że wywierała ona decydujący wpływ na swoją spółkę zależną. W kontekście grupy spółek holding, który koordynuje inwestycje finansowe w ramach grupy, jest bowiem spółką, która ma za zadanie łączyć udziały w różnych spółkach oraz zapewniać jednolitość kierownictwa, w szczególności poprzez sprawowanie wskazanego nadzoru budżetowego (zob. podobnie wyroki: z dnia 8 października 2008 r., Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisja, T-69/04, Zb.Orz., EU:T:2008:415, pkt 63; z dnia 13 lipca 2011 r., Shell Petroleum i in./Komisja, T-38/07, Zb.Orz., EU:T:2011:355, pkt 70 i cytowane tam orzecznictwo; i z dnia 29 czerwca 2012 r., E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja, T-360/09, Zb.Orz., EU:T:2012:332, pkt 283).

- 209 Oceniając to, czy spółka zależna określa swe zachowanie na rynku w sposób autonomiczny, należy uwzględnić wszystkie istotne okoliczności dotyczące związków gospodarczych, organizacyjnych i prawnych wiążących tę spółkę zależną ze spółką dominującą, które mogą różnić się w poszczególnych przypadkach, a których przez to nie można wymienić w sposób wyczerpujący (ww. w pkt 203 wyrok Akzo Nobel i in./Komisja, EU:C:2009:536, pkt 74).
- 210 Nie należy ograniczać tej oceny wyłącznie do okoliczności odnoszących się do sensu stricto polityki handlowej spółki zależnej, takich jak strategia dystrybucyjna lub cenowa. W szczególności to domniemanie wywierania decydującego wpływu nie może zostać obalone przez samo wykazanie, że to spółka zależna zarządza tymi szczególnymi aspektami swojej polityki handlowej, nie otrzymując żadnych wytycznych w tym zakresie (zob. wyrok z dnia 16 czerwca 2011 r., FMC/Komisja, T-197/06, Zb.Orz., EU:T:2011:282, pkt 105 i przytoczone tam orzecznictwo). Wynika z tego, że samodzielność spółki zależnej nie może zostać ustalona poprzez samo wykazanie, iż w sposób samodzielny zarządza ona szczególnymi aspektami swojej polityki dotyczącej wprowadzania do obrotu produktów, których dotyczy naruszenie (ww. wyrok FMC/Komisja, EU:T:2011:282, pkt 106).
- 211 Tak samo, skoro samodzielność spółki zależnej nie jest oceniana wyłącznie na podstawie kwestii zarządzania operacyjnego, okoliczność, iż spółka zależna nigdy nie wprowadziła na rzecz spółki dominującej specjalnej polityki informacyjnej na danym rynku, nie wystarcza, aby wykazać jej samodzielność (ww. w pkt 210 wyrok FMC/Komisja, EU:T:2011:282, pkt 145).
- 212 Ponadto, okoliczność, że z dokumentów zawartych w aktach sprawy nie wynika, iż spółka dominująca dawała instrukcje swojej spółce zależnej, nie może być dowodem na to, że tego rodzaju instrukcji nie było (zob. ww. w pkt 204 wyrok Arkema/Komisja, EU:T:2011:251, pkt 118 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 213 Należy również przypomnieć, że sąd Unii uważa, iż reprezentacja spółki dominującej w organach zarządzających spółki zależnej stanowi istotny dowód prowadzenia skutecznej kontroli jej polityki handlowej (wyrok z dnia 27 września 2012 r., Total/Komisja, T-344/06, EU:T:2012:479, pkt 73; zob. również, podobnie, wyroki: z dnia 26 kwietnia 2007 r., Bolloré i in./Komisja, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 i T-136/02, Zb.Orz., EU:T:2007:115, pkt 137; i ww. w pkt 210 FMC/Komisja, EU:T:2011:282, pkt 150).
- 214 Wreszcie spółce dominującej można ponadto przypisać odpowiedzialność za naruszenie popełnione przez jej spółkę zależną nawet w przypadku istnienia w ramach grupy dużej liczby spółek operacyjnych (wyroki: ww. w pkt 149 Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, EU:T:1999:80, pkt 989; i z dnia 27 września 2012 r., Shell Petroleum i in./Komisja, T-343/06, Zb.Orz., EU:T:2012:478, pkt 52).

W przedmiocie zasadności części pierwszej podniesionego przez spółkę Socitrel zarzutu czwartego oraz przedstawionych przez Companhia Previdente zarzutów pierwszego i drugiego

- 215 Należy przypomnieć, że Komisja przyjęła odpowiedzialność spółki Socitrel w odniesieniu do okresu od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 19 września 2002 r., a odpowiedzialność solidarną Companhia Previdente – w odniesieniu do tego samego okresu naruszenia.
- 216 Jednakże należy rozróżnić, po pierwsze, okres od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 29 grudnia 1998 r., w odniesieniu do którego Komisja w istocie uznała, iż posiada dowody świadczące o wywieraniu przez Companhia Previdente decydującego wpływu na spółkę Socitrel, i, po drugie, okres od dnia 30 grudnia 1998 r. do dnia 19 września 2002 r., co do którego Komisja stwierdziła, że, mając na uwadze wielkość udziału Companhia Previdente w kapitale spółki zależnej Socitrel, można zastosować domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu.

217 Skarżące twierdzą w istocie, po pierwsze, że nie można przyjąć odpowiedzialności Companhia Previdente, ponieważ naruszenie zostało popełnione wyłącznie przez spółkę Socitrel, a nic nie wskazuje na to, by jej spółka dominująca uczestniczyła w naruszeniu lub chociażby wiedziała o jego istnieniu, po drugie, że Komisja nie może posłużyć się domniemaniem rzeczywistego wywierania decydującego wpływu, ponieważ Companhia Previdente nigdy nie posiadała 100% udziału w kapitale spółki zależnej, po trzecie, że w każdym razie skarżące przedstawiają dowody, które obalają to domniemanie i, wreszcie, po czwarte, w odniesieniu do okresu od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 29 grudnia 1998 r. Komisja jedynie powołała się na istnienie „licznych ścisłych powiązań personalnych” między Companhia Previdente i spółką Socitrel oraz na fakt, że niektórzy wspólni dla obu spółek członkowie organów kierowniczych wiedzieli o kartelu, ale nie uwzględniła podniesionych przez skarżące argumentów mających na celu wykazanie braku wywierania przez spółkę dominującą decydującego wpływu na spółkę zależną.

218 Nie można jednak zgodzić się z żadnym z tych argumentów.

219 Przeanalizowane zostaną kolejno: zagadnienia odpowiedzialności ponoszonej przez Companhia Previdente ze względu na stanowiące naruszenie zachowanie jej spółki zależnej, dowody świadczące o wywieraniu przez Companhia Previdente decydującego wpływu na spółkę Socitrel w okresie od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 29 grudnia 1998 r., kwestia tego, czy Komisja mogła przyjąć domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu w okresie od dnia 30 grudnia 1998 r. do dnia 19 września 2002 r., a wreszcie – różnego rodzaju argumenty wysunięte przez skarżące w celu wykazania braku wywierania takiego wpływu w okresie od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 29 grudnia 1998 r. i zarazem – obalenia domniemania rzeczywistego wywierania takiego wpływu w późniejszym okresie.

– W przedmiocie odpowiedzialności Companhia Previdente za stanowiące naruszenie zachowanie jej spółki zależnej

220 Co się tyczy podnoszonego braku odpowiedzialności Companhia Previdente za stanowiące naruszenia zachowanie, które mogłoby być przypisane wyłącznie spółce Socitrel, należy przypomnieć, że, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przywołanym w pkt 199 powyżej, Komisja może skierować decyzję nakładającą grzywny do spółki dominującej, bez konieczności wykazania jej osobistego uczestnictwa w naruszeniu.

221 Argumentacja skarżących, zgodnie z którą naruszenie nie może zostać przypisane Companhia Previdente, ponieważ spółka ta nie jest jego sprawcą, nie może zatem zostać uwzględniona, a w konsekwencji – zarzut ten musi zostać oddalony.

– W przedmiocie okresu od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 29 grudnia 1998 r. i dowodów świadczących o wywieraniu przez Companhia Previdente decydującego wpływu na spółkę Socitrel

222 Należy przypomnieć, że w zaskarżonej decyzji Komisja, zwróciwszy uwagę na udział spółki dominującej w kapitale spółki zależnej, odniosła się do istnienia „licznych ścisłych powiązań personalnych” między Companhia Previdente i spółką Socitrel oraz na fakt, że niektórzy wspólni dla obu spółek członkowie organów kierowniczych wiedzieli o istnieniu kartelu. Instytucja ta doszła do wniosku, że Companhia Previdente wywierała na spółkę Socitrel decydujący wpływ.

223 Należy zbadać zasadność każdego z tych elementów.

224 W odniesieniu do wielkości udziału Companhia Previdente w kapitale spółki Socitrel należy po pierwsze zauważyć, że Komisja stwierdziła, iż zgodnie z portugalskim prawem spółek akcjonariusz, który posiada w spółce akcyjnej ponad dwie trzecie głosów – tak jak Companhia Previdente, która posiadała bezpośrednio udział 21,2% w kapitale Socitrel i 70% w kapitale Preside SGPS, która z kolei

posiadała 70,6% kapitału Socitrel – sprawuje co do zasady całkowitą kontrolę nad ową spółką, ponieważ może zatwierdzać wszystkie jej czynności, w szczególności w zakresie dotyczącym wyznaczenia organu zarządzającego, niezależnie od jego struktury. Po drugie, Komisja wyjaśniła, że sytuacji takiej można było uniknąć tylko wtedy, gdyby niektóre postanowienia umowy spółki lub postanowienia wprowadzone przez umowy akcjonariuszy stanowiły co innego i dawały możliwość tworzenia mniejszości blokujących niektóre decyzje strategiczne. Tymczasem, jej zdaniem, Socitrel ani nie wykazała, ani nawet nie podniosła istnienia jakiegokolwiek postanowienia tego rodzaju.

- 225 Skarżące, zapytane o to podczas rozprawy, nie zakwestionowały tych informacji.
- 226 Należy zatem stwierdzić, że Companhia Previdente posiadała w rozpatrywanym okresie w kapitale spółki zależnej szczególnie duży udział, który pozwalał jej na sprawowanie kontroli nad wszystkimi dokonywanymi w ramach tej spółki czynnościami.
- 227 W odniesieniu do wspólnych członków organów kierowniczych należy uwzględnić przedstawiony przez spółkę Socitrel Komisji w dniu 29 czerwca 2006 r. (s. 19662–19664 akt postępowania administracyjnego) dokument, z którego wynika, że Companhia Previdente i Socitrel miały dwóch wspólnych członków organów kierowniczych w 1995 r. (A.C. i P.B.), w 1996 r. (L.D. oraz P.B.) i w 1997 r. (L.D. oraz P.B.), a w 1998 r. – trzech wspólnych członków organów kierowniczych (A.S., L.D. oraz L.F.).
- 228 Należy zaś przypomnieć, że, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 213 powyżej, reprezentacja spółki dominującej w organach zarządzających spółki zależnej stanowi istotny dowód świadczący o prowadzeniu skutecznej kontroli jej polityki handlowej.
- 229 Należy również podkreślić, że P.B. uczestniczył w spotkaniach kartelu w okresie od dnia 26 sierpnia 1993 r. do dnia 14 maja 1998 r. Natomiast L.F. brał udział w spotkaniach kartelu w okresie od dnia 8 września 1998 r. do dnia 30 lipca 2002 r. Wreszcie, A.S., który był prezesem obu spółek w okresie od dnia 18 września 1998 r. do końca 2002 r., uczestniczył w spotkaniach kartelu w okresie od dnia 10 grudnia 1998 r. do dnia 22 maja 2001 r. Skarżące nie kwestionują tych okoliczności faktycznych.
- 230 Wspomniani członkowie zarządu spółki dominującej byli więc należycie poinformowani o stanowiących naruszenie zachowaniach spółki zależnej, ponieważ sami w nich uczestniczyli.
- W przedmiocie okresu od dnia 30 grudnia 1998 r. do dnia 19 września 2002 r. i domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu przez spółkę dominującą na spółkę zależną
- 231 Podczas rozprawy skarżące przyznały, że – w świetle orzecznictwa Trybunału przywołanego w pkt 204 powyżej, które zaistniało po wniesieniu skargi na decyzję początkową – Komisja miała prawo powołać się na domniemanie wywierania przez Companhia Previdente decydującego wpływu na spółkę Socitrel niezależnie od faktu, że udział spółki dominującej w kapitale spółki zależnej wynosił mniej niż 100%.
- 232 Wskazały one również, że chociaż zarzucają swoją argumentację w tym względzie, utrzymują ją jednak w zakresie zmierzającym do obalenia owego domniemania.
- W przedmiocie dowodów wysuniętych przez skarżące w celu wykazania braku decydującego wpływu w okresie od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 29 grudnia 1998 r. i obalenia domniemania rzeczywistego wywierania takiego wpływu w okresie od dnia 30 grudnia 1998 r. do dnia 19 września 2002 r.
- 233 Skarżące uważają w istocie, że, pomimo, po pierwsze, wielkości udziału Companhia Previdente w kapitale spółki zależnej oraz istnienia wspólnych członków organów kierowniczych w pierwszym okresie, i, po drugie, jeszcze większego udziału Companhia Previdente w kapitale jej spółki zależnej

w trakcie drugiego okresu, które to czynniki mogą uzasadniać zastosowanie domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu, różnego rodzaju dowody świadczą o braku wywierania przez Companhia Previdente decydującego wpływu na spółkę Socitrel.

- 234 Na wstępie należy od razu oddalić pierwszy z podniesionych przez skarżące zarzutów, wywodzony z tego, że domniemanie oparte na samym fakcie posiadania kapitału spółki zależnej stanowi probatio diabolica dla spółki dominującej, która chciałaby obalić rzeczzone domniemanie, i w związku z tym stanowi zdaniem skarżących naruszenie zasady odpowiedzialności osobistej i domniemania niewinności.
- 235 Należy bowiem przypomnieć, że Trybunał rozstrzygnął, iż domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu ma w szczególności doprowadzić do ustanowienia równowagi między znaczeniem, z jednej strony, celu polegającego na zwalczaniu zachowań sprzecznych z regułami konkurencji, przede wszystkim sprzecznych z art. 101 TFUE, i zapobieganie ich powtarzaniu, a, z drugiej strony, wymogami wynikającymi z niektórych zasad ogólnych prawa Unii, takich jak w szczególności zasady domniemania niewinności, indywidualizacji kar i pewności prawa oraz ochrony prawa do obrony, a także zasada równości broni. W szczególności z tego powodu domniemanie to jest wzruszalne (ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 59).
- 236 Ponadto z orzecznictwa wynika, że domniemanie – nawet trudne do obalenia – mieści się w dopuszczalnych granicach, jeżeli jest proporcjonalne do zamierzonego celu, istnieje możliwość przedstawienia dowodu przeciwnego i zagwarantowane jest prawo do obrony (ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 237 W tym celu należy przedstawić dowody wystarczające do wykazania, że spółka zależna działa na rynku w sposób autonomiczny (zob. ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo). Skarżąca nie może jednak obalić tego domniemania przez samo tylko podnoszenie niczym niepopartych twierdzeń (zob. ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 61).
- 238 Oceniając to, czy spółka zależna określa swe zachowanie na rynku w sposób autonomiczny, należy uwzględnić wszystkie istotne okoliczności dotyczące związków gospodarczych, organizacyjnych i prawnych wiążących tę spółkę zależną ze spółką dominującą (ww. w pkt 203 wyrok Akzo Nobel i in./Komisja, EU:C:2009:536, pkt 74).
- 239 Jednakże żaden z argumentów przedstawionych przez skarżące nie przeczy tezie Komisji, zgodnie z którą Companhia Previdente wywierała decydujący wpływ na spółkę Socitrel w okresie od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 29 grudnia 1998 r. lub, że, mając na uwadze wielkość jej udziału w kapitale spółki Socitrel, można domniemywać wywieranie decydującego wpływu w odniesieniu do okresu od dnia 30 grudnia 1998 r. do dnia 19 września 2002 r.
- 240 Po pierwsze, okoliczność polegająca na tym, że Companhia Previdente jest spółką holdingową, nieprowadzącą nawet działalności operacyjnej, nie jest wystarczająca do tego, by obalić domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu (zob. podobnie ww. w pkt 208 wyroki Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisja, EU:T:2008:415, pkt 63; Shell Petroleum i in./Komisja, EU:T:2011:355, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo; oraz E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja, EU:T:2012:332, pkt 283) i nie pociąga za sobą odwrócenia ciężaru dowodu, jak błędnie twierdzi Socitrel.
- 241 W tym względzie okoliczność, że spółka dominująca jedynie zarządzała swoimi udziałami ze względu na swój charakter jako spółki i przedmiot jej działalności, sam w sobie nie wystarcza do podważenia tego twierdzenia Komisji (zob. podobnie ww. pkt 208 wyrok Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisja, EU:T:2008:415, pkt 70, i ww. w pkt 210 wyrok FMC/Komisja, EU:T:2011:282, pkt 130).

- 242 Wynika stąd również, że fakt, iż Companhia Previdente i Socitrel były spółkami posiadającymi odrębną osobowość prawną i miały innych akcjonariuszy oraz siedziby prawne, pozostaje bez znaczenia, ponieważ w każdym razie stanowiły one jedno i to samo przedsiębiorstwo (zob. podobnie ww. pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 243 Bez znaczenia jest argument skarżących, zgodnie z którym na mocy prawa portugalskiego członkowie organów kierowniczych spółki Companhia Previdente nie byli jej przedstawicielami na forum zarządu spółki zależnej. Należy bowiem przypomnieć, że spółka nie może powoływać się na przepisy krajowe w celu obejścia przepisów Unii, a pojęcia prawne stosowane w prawie Unii powinny być, co do zasady, interpretowane i stosowane w sposób jednolity w całej Unii (wyroki: z dnia 1 lutego 1972 r., Hagen, 49/71, Rec, EU:C:1972:6, pkt 6; i z dnia 27 września 2012 r., Heijmans/Komisja, T-360/06, EU:T:2012:490, pkt 70).
- 244 Po drugie, przypisanie spółce dominującej mającego znamiona naruszenia zachowania Socitrel nie wymaga przedstawienia dowodu tego, że ta spółka dominująca wpływa na politykę swej spółki zależnej w określonej dziedzinie będącej przedmiotem naruszenia (ww. w pkt 208 wyrok Shell Petroleum i in./Komisja, EU:T:2011:355, pkt 70).
- 245 Stąd okoliczność, że spółka dominująca nie prowadziła sama działalności w sektorze stali sprężającej, również nie wystarcza do obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu, co prowadzi do oddalenia argumentacji skarżących w tej kwestii.
- 246 Po trzecie, fakt, że Companhia Previdente posiadała udziały w licznych innych spółkach prowadzących działalność w sektorach innych niż ten, którego dotyczył kartel, nie ma, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, żadnego znaczenia (zob. podobnie ww. w pkt 149 wyrok Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, EU:T:1999:80, pkt 989; i ww. w pkt 214 wyrok Shell Petroleum i in./Komisja, EU:T:2012:478, pkt 52).
- 247 Po czwarte, argumentacja Socitrel, zgodnie z którą spółka ta korzystała z pełnej niezależności co do swojej strategii handlowej, również musi zostać oddalona.
- 248 Po pierwsze, domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu nie może bowiem zostać obalone przez samo tylko wykazanie, że Socitrel prowadziła swoją politykę handlową sensu stricto, w zakresie takim jak strategia dystrybucyjna lub cenowa, bez żadnych wytycznych ze strony Companhia Previdente w tym względzie. Tak samo, skoro samodzielność Socitrel nie jest oceniana wyłącznie pod kątem kwestii zarządzania operacyjnego tą spółką, okoliczność, iż spółka zależna nigdy nie wprowadziła na rzecz spółki dominującej specjalnej polityki informacyjnej na danym rynku, nie wystarcza, aby wykazać jej samodzielność (zob. podobnie ww. w pkt 210 wyrok FMC/Komisja, EU:T:2011:282, pkt 105 i nast. oraz przytoczone tam orzecznictwo).
- 249 Z drugiej strony, Socitrel ogranicza się do podnoszenia niepopartych dowodami argumentów. Te niepoparte niczym twierdzenia nie wystarczają zaś do tego, aby obalić domniemania wywierania decydującego wpływu (zob. podobnie ww. w pkt 197 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 61).
- 250 Po piąte, wniosku o niezależności spółki Socitrel, która miałaby wynikać z kontekstu historycznego, w którym Companhia Previdente nabyła tę będącą uprzednio przedsiębiorstwem państwowym spółkę, nie można wyciągnąć na podstawie tej jednej okoliczności, ani też z faktu, że ówczesne kierownictwo wykonawcze pozostało po nabyciu przedsiębiorstwa u jego sterów.
- 251 Z tego względu argumentacja ta powinna zostać oddalona.

- 252 Po szóste, należy wyjaśnić, że, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, przypisanie przedsiębiorstwu naruszenia art. 101 TFUE nie jest uzależnione od działania lub nawet świadomości ze strony współników lub prezesów zarządu danego przedsiębiorstwa, lecz – od działania osoby ogólnie upoważnionej do działania na rachunek tego przedsiębiorstwa (wyroki z dnia 7 czerwca 1983 r., *Musique Diffusion française i in./Komisja*, od 100/80 do 103/80, Rec, EU:C:1983:158, pkt 97; oraz z dnia 20 marca 2002 r., *Brugg Rohrsysteme/Komisja*, T-15/99, Rec, EU:T:2002:71, pkt 58).
- 253 Fakt, że Companhia Previdente nie miała świadomości noszącego znamiona naruszenia zachowania spółki zależnej – przy założeniu, że okoliczność ta została wykazana, *quod non* – byłby w każdym razie bez wpływu na możliwość przyjęcia przez nią odpowiedzialności solidarnej za zachowania tej spółki.
- 254 Podsumowując, należy stwierdzić, że skarżące nie zdołały wykazać, iż Companhia Previdente nie wywierała decydującego wpływu na spółkę Socitrel, która w związku z tym zachowywała się na rynku w sposób całkowicie niezależny.
- 255 Tak więc Komisja słusznie przyjęła odpowiedzialność solidarną Companhia Previdente zarówno w odniesieniu do okresu od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia 29 grudnia 1998 r., jak i dla okresu od dnia 30 grudnia 1998 r. do dnia 19 września 2002 r.
- 256 Należy zatem oddalić tak część pierwszą zarzutu czwartego podniesionego przez spółkę Socitrel, jak i dwa pierwsze zarzuty podniesione przez Companhia Previdente.

W przedmiocie drugiej i trzeciej części zarzutu czwartego podniesionego przez Socitrel i w przedmiocie pierwszej i drugiej części zarzutu trzeciego podniesionego przez Companhia Previdente, przedstawionych tytułem ewentualnym i w dalszej kolejności ewentualnym i opartych, z jednej strony, na błędnym uwzględnieniu obrotów spółek Emesa, Galycas i ITC przy ustalaniu górnej granicy 10%, i, z drugiej strony, na błędnym uwzględnieniu obrotu Companhia Previdente za 2009 r.

Przypomnienie treści zaskarżonej decyzji

- 257 Obliczając wartość przewidzianego w art. 23 rozporządzenia nr 1/2003 pułapu 10% Komisja odrzuciła twierdzenia skarżących i uwzględniła obrót, jaki w 2009 r. osiągnęła grupa składająca się z Companhia Previdente i jej wszystkich spółek zależnych, wraz ze spółkami Emesa, Galycas i ITC, nabytymi przez Companhia Previdente w 2004 r. i 2005 r. (motywy 1059, 1061, 1062 i 1063–1069 zaskarżonej decyzji).

Przypomnienie obowiązujących zasad

- 258 Zgodnie z art. 23 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1/2003 grzywna nałożona na każde przedsiębiorstwo lub związek przedsiębiorstw uczestniczący w naruszeniu „nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym”.
- 259 Pułap 10% obrotów w rozumieniu tego przepisu należy obliczać na podstawie łącznych obrotów wszystkich spółek stanowiących jednostkę gospodarczą działającą jako przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 26 listopada 2013 r., *Groupe Gascogne/Komisja*, C-58/12 P, EU:C:2013:770, pkt 56; oraz ww. w pkt 200 wyrok *HFB i in./Komisja*, EU:T:2002:70, pkt 528).
- 260 Wyznaczenie tej górnej granicy służy bowiem uniknięciu nakładania grzywien, których przedsiębiorstwa przewidywalnie nie będą w stanie zapłacić ze względu na ich wielkość określoną na podstawie całkowitego obrotu, jakkolwiek w sposób przybliżony i niedoskonały. Chodzi zatem

- o granicę mającą jednolicie zastosowanie do wszystkich przedsiębiorstw i uzależnioną od wielkości każdego z nich, która służy uniknięciu nadmiernych i nieproporcjonalnych grzywien (zob. ww. w pkt 259 wyrok *Groupe Gascogne/Komisja*, EU:C:2013:770, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 261 Cel ten należy jednak powiązać z postulatem wystarczająco odstrasżającego skutku grzywiny, który uzasadnia uwzględnienie wielkości oraz siły gospodarczej przedsiębiorstwa, którego sytuacja jest rozpatrywana, czyli całkowite zasoby podmiotu, który dopuścił się naruszenia (zob. ww. w pkt 259 wyrok *Groupe Gascogne/Komisja*, EU:C:2013:770, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 262 Przyczyną wzięcia pod uwagę wielkości i całkowitych zasobów danego przedsiębiorstwa celem zapewnienia grzywnie wystarczającego skutku odstrasżającego jest bowiem przede wszystkim wywarcie zamierzonego wpływu na wspomniane przedsiębiorstwo, ponieważ sankcja nie może być łagodna, zwłaszcza w świetle możliwości finansowych rzeczonoego przedsiębiorstwa (zob. ww. w pkt 259 wyrok *Groupe Gascogne/Komisja*, EU:C:2013:770, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 263 W tych okolicznościach, przy szacowaniu środków finansowych przedsiębiorstwa, któremu zarzucane jest naruszenie unijnych reguł konkurencji, uzasadnione wydaje się wzięcie pod uwagę obrotu wszystkich spółek, w przypadku których dane przedsiębiorstwo ma możliwość wywierania decydującego wpływu (ww. w pkt 259 wyrok *Groupe Gascogne/Komisja*, EU:C:2013:770, pkt 51).
- 264 Natomiast jeśli jednostka gospodarcza ulegnie rozpadowi między zakończeniem naruszenia a momentem, w którym zostało wydane orzeczenie, każdy adresat decyzji ma prawo do zastosowania wobec niego rozpatrywanego pułapu w indywidualny sposób (zob. podobnie wyrok z dnia 15 czerwca 2005 r., *Tokai Carbon i in./Komisja*, T-71/03, T-74/03, T-87/03 i T-91/03, EU:T:2005:220, pkt 390).
- 265 Ponadto, w odniesieniu do określenia „poprzedzającego roku obrotowego” w rozumieniu art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, z orzecznictwa wynika, że przynajmniej w sytuacji, w której nie ma informacji o zakończeniu działalności handlowej ani o zafałszowaniu obrotu w celu uniknięcia wysokiej grzywiny, należy uznać, iż Komisja ma obowiązek ustalić górną granicę grzywiny w stosunku do najbardziej aktualnego obrotu odzwierciedlającego pełny rok działalności gospodarczej (wyrok z dnia 29 listopada 2005 r., *Britannia Alloys & Chemicals/Komisja*, T-33/02, Zb.Orz., EU:T:2005:428, pkt 49).
- 266 Sąd rozstrzygnął również, że Komisji nie przysługują arbitralne uprawnienia, by mogła ona zastosować pułap 10% do wcześniejszych lat obrotowych poprzedzających dzień wydania decyzji. Komisja może odnieść się do takiego wcześniejszego roku obrotowego jedynie w szczególnych okolicznościach, jeżeli, na przykład, w roku obrotowym poprzedzającym wydanie przez nią decyzji dane przedsiębiorstwo nie osiągnęło żadnych obrotów. Ponadto, nawet w takim przypadku nie przysługuje jej szeroki zakres swobodnego uznania w wyborze roku obrotowego, który należy uwzględnić celem ustalenia górnej granicy grzywiny. Ma ona bowiem obowiązek odnieść się do ostatniego pełnego roku obrotowego odzwierciedlającego pełny rok normalnej działalności gospodarczej (zob. podobnie ww. w pkt 265 wyrok *Britannia Alloys & Chemicals/Komisja*, EU:T:2005:428, pkt 39–42 i 74).
- 267 Z orzecznictwa wynika zaś, że choć przy obliczaniu przewidzianego w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 górnej granicy grzywiny Komisja powinna co do zasady uwzględnić obroty osiągnięte przez dane przedsiębiorstwo w ostatnim pełnym roku obrotowym poprzedzającym dzień wydania decyzji nakładającej grzywnę (zob. podobnie wyrok z dnia 7 czerwca 2007 r., *Britannia Alloys & Chemicals/Komisja*, C-76/06 P, Zb.Orz., EU:C:2007:326, pkt 32), to jednak z kontekstu i celów uregulowania, w które wpisuje się ten przepis, wynika, że w przypadku, gdy obroty w roku obrotowym poprzedzającym wydanie decyzji przez Komisję nie odzwierciedlają pełnego roku normalnej działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy i, co za tym idzie, nie dostarczają przydatnej wskazówki co do rzeczywistej sytuacji gospodarczej danego przedsiębiorstwa, a tym samym – co do właściwego wymiaru grzywiny, która ma być na nie nałożona, obroty te nie mogą być uwzględniane przy określaniu górnej granicy dla kwoty grzywiny. W tym ostatnim przypadku, który może zaistnieć jedynie wyjątkowo, Komisja przy obliczaniu pułapu dla grzywiny musi odnieść się do ostatniego

pełnego roku obrotowego odzwierciedlającego pełny rok normalnej działalności gospodarczej (wyrok z dnia 12 grudnia 2012 r., 1. garantovaná/Komisja, T-392/09, EU:T:2012:674, pkt 86, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym wyrokiem z dnia 15 maja 2014 r., 1. garantovaná/Komisja, C-90/13 P, EU:C:2014:326).

268 W tym względzie należy wyjaśnić, że zawarte w orzecznictwie powołanie się na „pełny rok normalnej działalności gospodarczej” ma na celu wykluczenie sytuacji, w której uwzględniony zostanie rok obrotowy, podczas którego dane przedsiębiorstwo zamykało zainicjowane wcześniej transakcje, chociaż prowadzenie działalności gospodarczej nie zostało jeszcze przez nie zaprzestane, i, bardziej ogólnie rzecz ujmując, rok obrotowy, podczas którego zachowanie danego przedsiębiorstwa na rynku nie odpowiadało zachowaniu przedsiębiorstwa prowadzącego działalność gospodarczą w normalnych warunkach. Natomiast okoliczność, że obroty czy też zyski osiągnięte w danym roku obrotowym różnią się znacznie od tych osiąganych w poprzedzających latach obrotowych, sama w sobie nie oznacza, iż nie można uznać tego roku obrotowego za pełny rok normalnej działalności gospodarczej (wyrok z dnia 12 grudnia 2012 r., Almamet/Komisja, T-410/09, EU:T:2012:676, pkt 253).

Ocena Sądu

269 Skarżące podnoszą w istocie, że Komisja błędnie, po pierwsze, uwzględniła obrót Emesy, Galycasa i ITC przy ustalaniu pułapu 10%, i, po drugie, wzięła pod uwagę w tym względzie obrót Companhia Previdente za 2009 r.

270 Powyższej argumentacji nie można przyjąć.

271 Po pierwsze, odnośnie do roku obrotowego, który należy wziąć pod uwagę przy stosowaniu pułapu 10%, w przypadku Companhia Previdente Komisja powinna była, zgodnie z przepisami art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, odnieść się do łącznego obrotu osiągniętego przez nią w 2009 r., bez konieczności uwzględniania ewentualnych wahań tego obrotu w porównaniu do stanu z czasu zaprzestania naruszenia, ponieważ Companhia Previdente nie znajdowała się w sytuacji wyjątkowej, która uzasadniałaby zastosowanie odstępstwa od tej zasady w rozumieniu orzecznictwa Sądu i Trybunału wynikającego z wyroku Britannia Alloys & Chemicals/Komisja (zob. pkt 266 powyżej).

272 Podniesioną przez skarżące w tym zakresie argumentację, podobnie jak tę dotyczącą czasu trwania postępowania administracyjnego, należy zatem oddalić.

273 Po drugie, Komisja miała obowiązek obliczenia pułapu 10% obrotu, w rozumieniu art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, na podstawie łącznego obrotu wszystkich spółek stanowiących jednostkę gospodarczą działającą jako przedsiębiorstwo zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 263 powyżej.

274 Co za tym idzie, instytucja ta powinna uwzględnić w tym celu obrót spółek Emesa, Galycas i spółki ITC, które wchodziły w skład grupy Companhia Previdente w 2009 r., a zatem – wysokość grzywny nałożonej na skarżące nie jest, z uwagi na tę okoliczność, nieproporcjonalna.

275 W pozostałym zakresie należy stwierdzić, jak podkreśla Komisja, że Companhia Previdente została obciążona odpowiedzialnością solidarną jedynie za zachowania spółki Socitrel, która była jej spółką zależną w chwili, gdy dokonano naruszenia, nie przyjęto natomiast jej odpowiedzialności za zapłatę grzywny nałożonej na Emesę, Galycasa i ITC, które nie należały w tym czasie do Companhia Previdente.

276 W konsekwencji należy oddalić części drugą i trzecią zarzutu czwartego podniesionego przez Socitrel oraz części pierwszą i drugą zarzutu trzeciego podniesionego przez Companhia Previdente.

5. W przedmiocie piątego podniesionego przez spółkę Socitrel zarzutu, opartego na naruszeniu zasad proporcjonalności i ochrony uzasadnionych oczekiwań przy stosowaniu pkt 13 i 22 wytycznych z 2006 r., a także na braku uzasadnienia

Przypomnienie obowiązujących zasad

- 277 Należy przypomnieć, że zgodnie z ustalonym orzecnictwem Trybunału przy określaniu kwoty grzywnien należy uwzględnić czas trwania naruszenia i wszystkie okoliczności mogące mieć wpływ na ocenę jego wagi (zob. wyroki: z dnia 11 lipca 2013 r., Gosselin Group/Komisja, C-429/11 P, EU:C:2013:463, pkt 88 i przytoczone tam orzecznictwo; oraz Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, EU:C:2013:464, pkt 98 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 278 Z ustalonego orzecznictwa Trybunału w tym względzie wynika, że waga naruszeń prawa konkurencji Unii powinna być ustalana z uwzględnieniem dużej liczby elementów, w szczególności takich jak charakterystyczne dla danej sprawy okoliczności, jej kontekst i efekt odstraszaający grzywnien, przy czym nie została sporządzona wiążąca lub wyczerpująca lista kryteriów, które należy obowiązkowo uwzględniać (zob. wyroki: ww. w pkt 277 Gosselin Group/Komisja, EU:C:2013:463, pkt 89 i przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 277 Team Relocations i in./Komisja, EU:C:2013:464, pkt 99 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 279 Wśród okoliczności, które mogą wpływać na ocenę wagi naruszeń, znajdują się: zachowanie każdego przedsiębiorstwa, rola odgrywana przez każde z nich w ustanowieniu kartelu, korzyść z niego odniesiona, rozmiary przedsiębiorstw i wartość danych towarów oraz zagrożenie, jakie stanowi ten rodzaj naruszeń dla celów Unii (zob. wyroki: z dnia 12 listopada 2009 r., Carbone-Lorraine/Komisja, C-554/08 P, EU:C:2009:702, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 277 wyrok Gosselin Group/Komisja, EU:C:2013:463, pkt 90 i przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 277 Team Relocations i in./Komisja, EU:C:2013:464, pkt 100 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 280 Również z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż fakt, że dane przedsiębiorstwo nie uczestniczyło we wszystkich elementach składowych kartelu lub że odgrywało ono nieznaczną rolę w tych aspektach naruszenia, w których uczestniczyło, nie ma znaczenia dla stwierdzenia, że popełniło ono naruszenie. Natomiast, o ile ewentualne ograniczone znaczenie udziału danego przedsiębiorstwa nie może podważyć jego osobistej odpowiedzialności za całość naruszenia, o tyle może mieć wpływ na ocenę jego rozmiaru i wagi, a zatem – na określenie poziomu sankcji (zob. podobnie wyroki: z dnia 8 lipca 1999 r., Komisja/Anic Participazioni, C-49/92 P, Rec, EU:C:1999:356, pkt 90; z dnia 7 stycznia 2004 r., Aalborg Portland i in./Komisja, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, Zb.Orz., EU:C:2004:6, pkt 86; ww. w pkt 200 Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 145).
- 281 Rozstrzygnięto bowiem, że Komisja ma obowiązek uwzględnić w trakcie oceny wagi uczestnictwa w porozumieniu każdego ze sprawców fakt, że niektórzy z nich mogą, w danym wypadku, nie ponosić odpowiedzialności w rozumieniu ww. w pkt 280 wyroku Komisja/Anic Participazioni (EU:C:1999:356, pkt 87) za wszystkie jego części (wyrok z dnia 19 maja 2010 r., Chalkor/Komisja, T-21/05, Zb.Orz., EU:T:2010:205, pkt 100).
- 282 Co się tyczy zasady proporcjonalności, trzeba przypomnieć, że wymaga ona, by akty instytucji Unii nie wykaczały poza to, co odpowiednie i konieczne do realizacji założonych celów. W przypadku obliczania grzywnien waga naruszeń musi zostać ustalona na podstawie szeregu czynników, przy czym żadnemu z nich nie należy przypisywać nieproporcjonalnie dużego znaczenia w porównaniu z innymi elementami oceny. Zasada proporcjonalności oznacza w tej sytuacji, że Komisja powinna ustalić grzywnę proporcjonalnie do czynników uwzględnionych przy ocenie wagi naruszenia i że w tym celu musi ona ocenić te czynniki w sposób spójny i obiektywnie uzasadniony (zob. wyroki: z dnia

27 września 2006 r., Jungbunzlauer/Komisja, T-43/02, Zb.Orz., EU:T:2006:270, pkt 226–228 i przytoczone tam orzecznictwo; oraz z dnia 28 kwietnia 2010 r., Gütermann i Zwicky/Komisja, T-456/05 i T-457/05, Zb.Orz., EU:T:2010:168, pkt 264 i przytoczone tam orzecznictwo).

283 Wreszcie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem poszanowanie zasady równego traktowania wymaga, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w sposób odmienny, a sytuacje odmienne nie były traktowane w sposób identyczny, chyba że jest to obiektywnie uzasadnione (zob. wyrok z dnia 3 maja 2007 r., *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, Zb.Orz., EU:C:2007:261, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).

W przedmiocie zasadności zarzutu trzeciego

284 Spółka Socitrel podnosi przede wszystkim, że poprzez ustalenie w jej przypadku współczynnika wagi 18% – i mającej na celu odstraszanie kwoty dodatkowej opartej na tym samym wskaźniku procentowym – została ona potraktowana w sposób prawie identyczny z Emesą i Tycsą, w odniesieniu do których ustalono współczynnik w wysokości 19%, podczas gdy naruszenie popełnione przez spółkę Socitrel jest znacznie mniejsze niż to, którego dopuścili się te dwa pozostałe przedsiębiorstwa.

285 Następnie spółka ta podnosi w istocie, że przy tym ustalaniu współczynnika wagi Komisja nie uwzględniła szeregu związanych z nią czynników, w tym faktu, iż była ona małym przedsiębiorstwem o charakterze rodzinnym, że uczestniczyła w kartelu pierwszy raz, że ten udział miał wyłącznie charakter incydentalny i że z uwagi na wynikająca z jej niewielkich rozmiarów mniejszą wiedzę prawną i gospodarczą trudniej jej było określić skutki swego zachowania.

286 Wreszcie skarżąca twierdzi, że zaskarżona decyzja jest wadliwa ze względu na brak uzasadnienia, ponieważ nie potrafi ona zrozumieć powodów, które doprowadziły do określenia współczynnika wagi naruszenia i kwoty dodatkowej.

287 Powyższej argumentacji nie można przyjąć.

288 Po pierwsze, należy przypomnieć, że w zaskarżonej decyzji (motyw 953) Komisja w celu określenia współczynnika wagi określiła trzy kategorie sprawców, zależnie od charakteru popełnionego naruszenia (motywy 939–945), łącznego udziału rynkowego (motyw 946) i zasięgu geograficznego kartelu (motywy 947–949):

- kategoria 16%, do której należy jedynie Fundia, ponieważ przedsiębiorstwo to uczestniczyło tylko w „koordynacji” Addteka (motyw 939),
- kategoria 18%, określona na podstawie dwóch kryteriów: udział jedynie w klubie España i uzyskanie świadomości paneuropejskiego aspektu kartelu na późnym etapie; do tej kategorii należy Socitrel (motyw 949),
- kategoria 19%, w której znajdują się wszystkie inne przedsiębiorstwa, które uczestniczyły w kartelu (motyw 953).

289 Należy stwierdzić, że Emesa i Tycsa aktywnie uczestniczyły w klubie zuryskim (od 1992 r. w przypadku pierwszej spółki i od 1993 r. w przypadku drugiej) i w klubie Europa, podczas gdy spółka Socitrel nie uczestniczyła w żadnym z tych klubów, co Komisja uwzględniła.

290 Prawdą jest, że różnica między współczynnikami przyjętymi do poszczególnych kategorii, do których należą, z jednej strony, Emesa i Tycsa, i, z drugiej strony, Socitrel, została zmniejszona, lecz należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 21 wytycznych z 2006 r. część wartości sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń, może wynieść nawet 30%, i że zgodnie z pkt 23 tych wytycznych,

porozumienia horyzontalne dotyczące ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne, zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji i zgodnie z zasadami polityki konkurencji muszą one być surowo karane. W konsekwencji część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń tego rodzaju, znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali.

- 291 Tymczasem należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie, ze względu na charakter naruszenia wskazanego w motywie 939 zaskarżonej decyzji (podział rynku/ustalenie kwot, przydział klientów i horyzontalne ustalanie cen), współczynnik wagi przyjęty przez Komisję dla kategorii popełnienia naruszenia znajduje się w dolnej części skali (15–30%), co prowadzi do zmniejszenia różnicy wobec innej kategorii popełnienia naruszenia, również w drodze porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji.
- 292 Ponadto należy również stwierdzić, że dokonane przez Komisję rozróżnienie pomiędzy kategorią, do której należą, z jednej strony, w szczególności, Emesa i Tyrsa, a tą, do której należą, z drugiej strony, Socitrel, Fapricela i Proderac, jest oparta na obiektywnych powodach.
- 293 Socitrel nie może zatem na samej tylko podstawie istnienia małej różnicy między dwoma współczynnikami wagi przyjętymi przez Komisję powoływać się na naruszenie zasady równości traktowania.
- 294 Po drugie, spółka Socitrel podnosi, że jej uczestnictwo ograniczało się do półwyspu iberyjskiego.
- 295 Tymczasem należy stwierdzić, że Komisja prawidłowo wzięła ten element pod uwagę przyjmując jako wartość sprzedaży tylko wartość sprzedaży zrealizowanej przez Socitrel na półwyspie iberyjskim (motyw 949 zaskarżonej decyzji).
- 296 Po trzecie, spółka Socitrel twierdzi, że nie wzięto pod uwagę jej nieznaczonej roli w kartelu. Podnosi również, że odegrała w jego ramach wyłącznie rolę marginalną, a nie – sprawczą, w odróżnieniu od innych przedsiębiorstw iberyjskich, takich jak Tyrsa i Emesa.
- 297 Należy przypomnieć, że nieznaczonej rola przedsiębiorstwa w kartelu stanowi okoliczność łagodzącą, która jest oceniana odrębnie od obiektywnej wagi naruszenia jako takiego.
- 298 Należy zatem oddalić argument Socitrel w tym zakresie, a w pozostałym zakresie – odesłać do argumentów podnoszonych przez Socitrel w tym względzie w ramach zarzutu szóstego.
- 299 Po czwarte, co się tyczy twierdzeń Socitrel dotyczących tego, że jest ona małą spółką wchodzącą w skład grupy rodzinnej, należy przypomnieć, że wartość sprzedaży, która brana jest pod uwagę przez Komisję w zaskarżonej decyzji przy ustalaniu kwoty podstawowej grzywny (zob. pkt 20 powyżej), opiera się na sprzedaży stali sprężającej przez spółkę Socitrel w 2001 r.
- 300 W konsekwencji skala działalności spółki Socitrel na rynku, przy założeniu, że jest ona niewielka, znajduje odzwierciedlenie w wysokości nałożonej na nią grzywny właśnie dzięki uwzględnieniu właściwej dla niej wartości sprzedaży.
- 301 Co do znaczenia jej niewielkiego rozmiaru i przynależności do grupy rodzinnej dla jej wiedzy prawnej i gospodarczej, której brak, według spółki Socitrel, uniemożliwił jej dokładne określenie skali naruszenia, w którym uczestniczyła, należy przypomnieć, że Socitrel wchodzi w skład przedsiębiorstwa tworzonego przez Companhia Previdente, której 27 spółek zależnych prowadzi działalność w kilku sektorach gospodarki (zob. pkt 129 i 130).
- 302 Chodzi zatem o zróżnicowaną grupę gospodarczą o pewnej wielkości, której obroty światowe wyniosły w 2009 r. 125 904 527 EUR.

- 303 Tymczasem fakt zarządzania taką strukturą – prowadzonego ponadto, w przypadku Companhia Previdente i Socitrel, przez wspólnych członków organów kierowniczych, zarówno w latach 1994–1998, jak i pomiędzy 1998 r. a 2002 r. (zob. przedstawiony przez spółkę Socitrel Komisji w dniu 29 czerwca 2006 r. dokument znajdujący się na stronach 19662–19664 akt postępowania administracyjnego), którzy sami uczestniczyli w spotkaniach klubu España – czyni mało prawdopodobnymi twierdzenia spółki Socitrel, według których żadna z tych osób nie wiedziała o tym, iż uczestnictwo w kartelu było niezgodne z prawem i mogło doprowadzić do nałożenia na przedsiębiorstwo istotnej grzywny.
- 304 W każdym razie należy przypomnieć, że zasadą jest, iż przedsiębiorstwa same ponoszą ryzyko ewentualnej błędnej oceny stanu prawnego. Zastosować tu należy mającą ogólne życiowe zastosowanie maksymę, zgodnie z którą niewiedza nie chroni przed karą (opinia rzecznika generalnego J. Kokotta w sprawie Schenker & Co. i in., C-681/11, Zb.Orz., EU:C:2013:126, pkt 57).
- 305 W pozostałym zakresie należy stwierdzić, że argumentacja spółki Socitrel pokrywa się z podniesionymi przez nią i jej spółkę dominującą zastrzeżeniami dotyczącymi wzięcia pod uwagę w celu obliczenia pułapu 10% łącznego obrotu przedsiębiorstwa składającego się z Companhia Previdente i jej różnych spółek zależnych, którą to argumentację należało oddalić (zob. pkt 276 powyżej).
- 306 Wreszcie, z ogółu powyższych rozważań, a także – z wywodów poświęconych pierwszemu zarzutowi (zob. pkt 107 i nast. powyżej) wynika, że zaskarżona decyzja nie jest dotknięta brakiem uzasadnienia.
- 307 Odnośnie do podniesionych przez spółkę Socitrel twierdzeń dotyczących wcześniejszej praktyki decyzyjnej Komisji, należy przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż taka praktyka nie może stanowić ram prawnych dla grzywien nakładanych w dziedzinie konkurencji (zob. podobnie ww. w pkt 147 wyrok Heineken Nederland i Heineken/Komisja, EU:C:2012:829, pkt 108 i przytoczone tam orzecznictwo), przy czym zasada ta obowiązuje zarówno przy ustalaniu wysokości grzywien indywidualnych, jak i przy dokonywaniu przez Komisję wykładni jej własnych wytycznych (zob. podobnie ww. pkt 200 wyrok Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, EU:C:2005:408, pkt 227 i 230), czyli zarówno odnośnie obliczania wysokości grzywien jako takich, jak i dla metodyki ich obliczania.
- 308 Należy ponadto zaznaczyć, że Socitrel nie przedstawia żadnego argumentu na poparcie owych twierdzeń, które formułuje w sposób całkowicie incydentalny w pkt 193 swej skargi.
- 309 To samo dotyczy twierdzenia, zgodnie z którym Komisja naruszyła zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań, które to twierdzenie znaleźć można w tytule podnoszonego zarzutu, lecz nie następuje po nim żadnego późniejsze rozwinięcie.
- 310 W konsekwencji należy oddalić zarzut piąty w całości.

6. W przedmiocie podniesionego przez spółkę Socitrel zarzutu szóstego, opartego na naruszeniu zasad proporcjonalności i równego traktowania ze względu na nieuwzględnienie przez Komisję jako okoliczności łagodzącej odgrywanej przez tę spółkę nieznaczej lub biernej roli

Przypomnienie treści zaskarżonej decyzji

- 311 Motywy 985 i 986 zaskarżonej decyzji brzmią następująco:

„(985) Companhia Previdente i Socitrel podnoszą [...], że spółka Socitrel uczestniczyła jedynie w klubie España, którego działalność była mniej istotna niż w przypadku innych klubów, i że spółka Socitrel nie była członkiem założycielem tego klubu. Spółki te twierdzą także, że działania kartelu w odniesieniu do rynku portugalskiego rozpoczęły się bez spółki Socitrel, mimo iż był to jej główny rynek. Ponadto Socitrel produkowała tylko drut, nie zaś – spłotki,

które miały być najważniejszym produktem kartelu, a jej zachowanie miało wpływ jedynie na niewielką część rynku europejskiego. SLM i ITC również powołują się na fakt, iż nie uczestniczyły one w kartelu od samego początku.

- (986) Komisja zauważa przede wszystkim, że Socitrel była regularnym uczestnikiem klubu España, systematycznie obecnym i aktywnie uczestniczącym w ponad 40 jego spotkaniach, które miały miejsce w okresie od dnia 7 kwietnia 1994 r. do dnia kontroli przeprowadzonych przez Komisję. Spółka ta brała w pełni udział w porozumieniach dotyczących przydzielania kwot i klientów, ustalania cen i wzajemnego wymiany szczególnie chronionych informacji handlowych z innymi uczestnikami klubu España, jak opisano w [pkt] 9.2.2. Dlatego też jej rola nie może zostać uznana ani za »istotnie ograniczoną« w rozumieniu wytycznych z 2006 r., ani za bierną lub stanowiącą pójsie w ślad za liderem, w tym w rozumieniu wytycznych z 1998 r. Fakt, że w czasach jej członkostwa w klubie España spółka Socitrel nie uczestniczyła regularnie w spotkaniach o charakterze ogólnoeuropejskim, nie ma znaczenia dla sprawy, w szczególności biorąc pod uwagę fakt, że prowadziła ona sprzedaż wyłącznie w Hiszpanii i Portugalii, czyli terytorium objętym działalnością klubu España, a zatem – w pełni uczestniczyła w kartelu w wymiarze, który był dla niej najbardziej interesujący. W każdym razie nie istnieje żaden dowód na to, że Socitrel uchylała się od stosowania porozumień o charakterze naruszenia poprzez przyjęcie konkurencyjnej postawy na rynku. Wreszcie okoliczność, że zachowanie tej spółki miało wpływ wyłącznie na ograniczoną część rynku europejskiego (głównie w Hiszpanii i Portugalii) i że spółka ta sprzedawała wyłącznie drut, oraz okoliczność, że Socitrel, SLM i ITC nie przyłączyły się do kartelu od początku, lecz jedynie kilka lat później, zostały już uwzględnione w ramach ustalania kwoty podstawowej grzywny (zob. [pkt] 19.1) i nie mogą być brane pod uwagę ponadto w celu obniżenia grzywny”.

Przypomnienie obowiązujących zasad

- 312 Zgodnie z brzmieniem pkt 29 tiret czwarte wytycznych z 2006 r:

„Kwota podstawowa grzywny może zostać obniżona, jeżeli Komisja stwierdzi występowanie okoliczności łagodzących takich jak:

— [...]

- dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że jego udział w naruszeniu przepisów jest zasadniczo ograniczony, a w konsekwencji udowodnienie, że w okresie, w którym przystąpiło ono do wywołujących naruszenie przepisów porozumień, w istocie powstrzymywało się ono od stosowania postanowień tych porozumień, przyjmując na rynku postawę prokonkurencyjną; sam fakt udziału przedsiębiorstwa w naruszeniu przez okres krótszy niż w przypadku innych przedsiębiorstw nie jest uznawany za okoliczność łagodzącą, gdyż okoliczność ta znajduje już odzwierciedlenie w kwocie podstawowej”.

- 313 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w przypadku, gdy naruszenia dopuściło się kilka przedsiębiorstw, analizy wagi naruszenia należy dokonać względem udziału każdego z nich (wyrok z dnia 16 grudnia 1975 r., Suiker Unie i in./Komisja, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 i 114/73, Rec, EU:C:1975:174, pkt 623; oraz ww. w pkt 280 wyrok w sprawie Komisja/Anic Participazioni, EU:C:1999:356, pkt 150) celem ustalenia, czy występują w odniesieniu do nich okoliczności obciążające lub łagodzące (wyrok z dnia 9 lipca 2003 r., Cheil Jedang/Komisja, T-220/00, Rec, EU:T:2003:193, pkt 165).

- 314 W celu ustalenia, czy przedsiębiorstwo powinno skorzystać z okoliczności łagodzącej związanej z brakiem rzeczywistego stosowania porozumień stanowiących naruszenie, należy sprawdzić, czy przedstawiło ono argumenty pozwalające wykazać, iż w okresie, w którym skarżąca przystąpiła do

stanowiących naruszenie porozumień, rzeczywiście uchylała się on od ich stosowania poprzez przyjęcie konkurencyjnej postawy na rynku lub też czy przynajmniej wyraźnie i w znaczącym stopniu naruszała zobowiązania mające na celu wprowadzenie tego kartelu w życie do tego stopnia, iż zakłócało to samo funkcjonowanie tego kartelu (wyrok z dnia 15 marca 2006 r., Daiichi Pharmaceutical/Komisja, T-26/02, Zb.Orz., EU:T:2006:75, pkt 113).

- 315 W przypadku, gdy zostanie wykazane, że przedsiębiorstwo popełniające naruszenie mogło uwzględniać tajne porozumienia kartelu przy określaniu swojego zachowania na właściwym rynku, brak udziału w jednym czy drugim z tych porozumień, przy założeniu, że zostałyby on wykazany, nie może sam w sobie wystarczyć za dowód wymagany przez orzecznictwo, zgodnie z którym, aby skorzystać z okoliczności łagodzących, o których mowa w wytycznych z 2006 r., naruszający muszą wykazać, że przyjęli postawę konkurencyjną, a przynajmniej, że wyraźnie i w znaczącym stopniu naruszyli zobowiązania mające na celu wprowadzenie kartelu w życie do tego stopnia, iż zakłócało to samo funkcjonowanie tego kartelu. Dowód nieuczestniczenia jedynie w niektórych tajnych porozumieniach kartelu nie pozwala bowiem wykluczyć, że inne porozumienia mogły wpływać na konkurencję na rynku właściwym (wyrok z dnia 5 grudnia 2013 r., Solvay Solexis/Komisja, C-449/11 P, EU:C:2013:802, pkt 81).
- 316 Ponadto należy przypomnieć, że wytyczne w sprawie metody ustalania grzywnen nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 [EWWiS] (Dz.U. 1998, C 9, s. 3), przewidują, że okoliczność łagodzącą stanowi „wyłącznie bierna rola lub pójście w ślad za liderem w danym naruszeniu”.
- 317 Jednak takiej okoliczności nie ma już pośród podlegających potencjalnie uwzględnieniu okoliczności łagodzących zawartych w wykazie okoliczności łagodzących z pkt 29 wytycznych z 2006 r.
- 318 Sąd orzekł jednak, że, ze względu na to, iż wykaz zamieszczony w pkt 29 wytycznych z 2006 r. nie jest wyczerpujący, wyłącznie biernej roli lub pójścia w ślad za liderem w realizacji naruszenia nie można, co do zasady, wykluczyć spośród okoliczności, które mogą prowadzić do obniżenia podstawowej kwoty grzywny (wyrok z dnia 25 października 2011 r., Aragonesas Industrias y Energía/Komisja, T-348/08, Zb.Orz., EU:T:2011:621, pkt 281).

W przedmiocie zasadności zarzutu szóstego

- 319 Socitrel utrzymuje w istocie, że Komisja błędnie odmówiła przyjęcia w stosunku do niej okoliczności łagodzących, biorąc pod uwagę okoliczność, iż spółka ta nie podważyła faktów, które były jej zarzucane, zdecydowanie drugorzędną rolę, jaką odegrała ona, w porównaniu z Tycsą i Emesą, w klubie España, co zresztą przejawiało się nieprzeprowadzeniem przez Komisję kontroli na miejscu w lokalach spółki, jej bierną rolę i nieuczestniczenie w opracowywaniu porozumień antykonkurencyjnych, a także – jej nieuczestniczenie w szeregu spotkań, podczas których omawiane były istotne kwestie. Dodaje ona w istocie, że, zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej oraz zasadą indywidualizacji kar, Komisja przy ocenie wagi udziału spółki w kartelu miała obowiązek uwzględnić fakt, iż nie uczestniczyła ona we wszystkich częściach kartelu.
- 320 Nie można jednak przyjąć tej argumentacji.
- 321 Jeśli chodzi o warunki przewidziane w wytycznych z 2006 r., należy stwierdzić, że, jak słusznie podkreśla Komisja, spółka Socitrel uczestniczyła w ustalaniu cen, podziale kwot i wymianie szczególnie chronionych informacji handlowych przez cały czas trwania jej uczestnictwa w klubie España i nie przedstawiła żadnego dowodu mogącego świadczyć o tym, że miała się jakoby uchylać od stosowania porozumienia, przyjmując na rynku w tym okresie postawę konkurencyjną.

- 322 W związku z tym nie może ona domagać się możliwości skorzystania z obniżenia kwoty grzywny z tytułu okoliczności łagodzących wskazanych w pkt 29 wytycznych z 2006 r.
- 323 Co do „wyłącznie biernej roli lub pójścia w ślad za liderem”, należy wskazać, że spółka Socitrel nie uczestniczyła we wszystkich spotkaniach klubu España, a świadomość istnienia paneuropejskiej części kartelu uzyskała późno, czyli w 2001 r., przy czym zagadnienie to zostało prawidłowo wzięte pod uwagę przez Komisję przy ustalaniu współczynnika wagi naruszenia (zob. pkt 288 i nast. powyżej). Natomiast należy stwierdzić, że skarżąca nie odgrywała w ramach klubu España wyłącznie biernej roli ani nie szła jedynie w ślad za liderem. Brała ona bowiem aktywny udział w ustalaniu cen, podziale kwot i w wymianie szczególnie chronionych informacji handlowych, i to przez cały okres swojego uczestnictwa, i, chociaż nie uczestniczyła we wszystkich spotkaniach, to uczestniczyła w wielu spośród nich.
- 324 W konsekwencji Komisja nie naruszyła ani zasady równego traktowania, ani zasady odpowiedzialności osobistej, czy też indywidualizacji kar, a kwota grzywny nie jest nieproporcjonalna w stosunku do rzeczywistego uczestnictwa spółki Socitrel w klubie España.
- 325 Zarzut szósty należy zatem odrzucić w całości.

7. W przedmiocie podniesionego przez Socitrel zarzutu siódmego, opartego na naruszeniu zasad proporcjonalności i równego traktowania ze względu na nieuwzględnienie przez Komisję skutecznej współpracy ze strony skarżącej jako okoliczności łagodzącej

Przypomnienie treści zaskarżonej decyzji

- 326 Motywy 1006–1009 zaskarżonej decyzji mają następujące brzmienie:

- „(1006) [...] Socitrel [odwołuje się] do faktu, że [odpowiedziała] szybko i precyzyjnie na skierowane przez Komisję żądania udzielenia informacji.
- (1007) W niniejszym przypadku Komisja oceniła to, czy zgodnie z orzecznictwem zasadne byłoby obniżenie grzywny w świetle tego, czy współpraca z jednym z przedsiębiorstw umożliwiła tej instytucji łatwiejsze stwierdzenie naruszenia. Jak ma to zazwyczaj miejsce w przypadku karteli, ocena taka jest w rzeczywistości dokonywana na podstawie komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji (zob. [pkt] 19.4 poniżej). W tym kontekście Komisja zwraca uwagę na to, że Austria Draht, Trame, Socitrel, Fapricela, Proderac, spółki Ovako, Itas i CB nie złożyły oficjalnie wniosku o złagodzenie sankcji i nie przekazały informacji stanowiących istotną wartość dodaną.
- (1008) Komisja, po uwzględnieniu argumentów stron oraz ograniczonego zakresu i wartości ich współpracy, uważa, że nie istnieją inne okoliczności, które prowadziłyby do obniżenia grzywny na gruncie innym niż komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji, które to okoliczności zresztą w przypadku tajnego kartelu mogą mieć jedynie charakter wyjątkowy. Szybka i precyzyjna odpowiedź na skierowane przez Komisję żądanie udzielenia informacji nie stanowi sama w sobie okoliczności łagodzącej, ponieważ strony były zobowiązane do udzielenia odpowiedzi na te pytania w określonym terminie.
- (1009) Brak podważenia okoliczności faktycznych nie wystarcza sam w sobie do uzasadnienia obniżenia grzywny na podstawie [pkt] 29 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r., szczególnie zaś w przypadku, gdy fakty te zostały ustalone na podstawie licznych dowodów. Komisja zauważa w tym względzie w sposób ogólny, że nie jest związana swą wcześniejszą praktyką i że z obniżenia grzywny za niepodważenie okoliczności faktycznych, które było przewidziane w komunikacie w sprawie łagodzenia sankcji z 1996 r., później
- ”

zrezygnowano. Samo tylko niepodważenie, z wyjątkiem sytuacji nadzwyczajnych, nie ułatwia pracy Komisji, ponieważ Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że nawet w tej sytuacji Komisja musi dowieść owych faktów, a przedsiębiorstwo może przedstawiać wszelkie argumenty, które uważa za właściwe do swej obrony, w dogodnym czasie, a w szczególności w trakcie postępowania przed Sądem. Inaczej jest tylko w przypadku przyznania przez dane przedsiębiorstwo, że dane okoliczności faktyczne miały miejsce. Ponieważ obowiązujący komunikat w sprawie łagodzenia sankcji, a mianowicie ten z 2002 r., nie przewidywał obniżenia grzywny z tytułu samego tylko przyznania faktów (ani, a fortiori, ich niepodważenia), nie powstały żadne uzasadnione oczekiwania co do przyznania na tej podstawie obniżenia. To, że niektóre strony przyznają niektóre fakty, nie ułatwiło to pracy Komisji, ponieważ dysponowała już ona szeregiem dowodów wystarczających do udowodnienia kwestionowanych faktów. Za niepodważenie okoliczności faktycznych nie może zatem zostać przyznana żadna obniżka grzywny”.

Przypomnienie obowiązujących zasad

327 Punkt 29 tiret czwarte wytycznych z 2006 r. stanowi, że:

„Kwota podstawowa grzywny może zostać obniżona, jeżeli Komisja stwierdzi występowanie okoliczności łagodzących takich jak:

— [...]

— aktywna współpraca danego przedsiębiorstwa z Komisją, wykraczająca poza zakres stosowania komunikatu o łagodzeniu sankcji i zakres jego prawnego zobowiązania do współpracy;”.

W przedmiocie zasadności zarzutu siódmego

328 Spółka Socitrel podnosi w istocie, że Komisja niesłusznie odmówiła jej obniżenia kwoty grzywny z tytułu współpracy.

329 Aby jednak Socitrel mogła skorzystać z przepisu zawartego w pkt 29 tiret czwarte wytycznych z 2006 r., musiałaby wykazać, że jej współpraca, wykraczająca wprawdzie poza zakres jej prawnego zobowiązania do współpracy, ale nie dająca jej prawa do obniżki kwoty grzywny na podstawie komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji, jest obiektywnie użyteczna dla Komisji, ponieważ instytucja ta może oprzeć się w swojej decyzji końcowej na dowodach, których spółka ta dostarczyła jej w ramach swojej współpracy i w braku których Komisja nie byłaby w stanie ukarać w całości lub w części spornego naruszenia.

330 Otóż trzeba stwierdzić, że w niniejszym wypadku nie mamy do czynienia z powyższą sytuacją. Z jednej strony, Socitrel nie podważyła faktów i odpowiedziała w terminie na żądania udzielenia informacji, które zostały jej przedstawione, co jednak nie wykracza poza jej prawne zobowiązanie do współpracy; po drugie, nie zdołała ona wykazać, że Komisja mogła oprzeć się w swojej decyzji końcowej na dowodach, których spółka ta dostarczyła jej w ramach swojej współpracy i w braku których instytucja ta nie byłaby w stanie ukarać w całości lub w części spornego naruszenia.

331 Dlatego też należy oddalić zarzut siódmy.

8. *W przedmiocie pierwszego zarzutu uzupełniającego podniesionego w ramach drugiego dostosowania ich zarzutów i żądań przez Companhia Previdente i Socitrel, wywodzonego, w przypadku Socitrel, z naruszenia zasad równego traktowania, proporcjonalności i ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz z braku uzasadnienia, a jeśli chodzi o Companhia Previdente, z naruszenia zasad równego*

traktowania, proporcjonalności i ochrony uzasadnionych oczekiwań w zakresie, w jakim Socitrel i Companhia Previdente nie były traktowane w ten sam sposób, co Arcelor i SLM, które uzyskały obniżenie kwoty grzywny, z której nie skorzystały skarżące

Przypomnienie treści zaskarżonej decyzji

332 Zgodnie z motywem 1072a dodanym do zaskarżonej decyzji w drugiej decyzji zmieniającej:

„(1072a) Pułap 10% ustanowiony w art. 23 ust. 2 [rozporządzenia nr 1/2003] jest obliczany na podstawie całkowitego obrotu wszystkich jednostek stanowiących jedno przedsiębiorstwo. Ten pułap 10% nie jest oparty na wielkości indywidualnego obrotu podmiotów prawnych, które w ramach przedsiębiorstwa są solidarnie odpowiedzialne za naruszenie. Jednakże w tym konkretnym przypadku Komisja skorzysta z przysługującego jej zakresu swobodnego uznania przy ustalaniu tych części grzywien, za zapłatę których spółki zależne ArcelorMittal nie są odpowiedzialne solidarnie z ArcelorMittal SA, i grzywny, za której zapłatę wyłączną odpowiedzialność ponosi SLM, w wysokości nieprzekraczającej 10% ich obrotu w roku poprzedzającym wydanie decyzji. Dlatego też maksymalna kwota grzywny, za zapłatę której ArcelorMittal Wire France SA i ArcelorMittal Fontaine SA są solidarnie odpowiedzialne w odniesieniu do okresu sprzed dnia 1 lipca 1999 r., zostanie ustalona na 10% łącznego skonsolidowanego obrotu ArcelorMittal Wire France SA w roku kończącym się w dniu 31 grudnia 2009 r. Z owej kwoty łącznej maksymalna kwota grzywny, za której zapłatę Arcelor Mittal Verderio Srl jest odpowiedzialna solidarnie z ArcelorMittal Wire France SA i ArcelorMittal Fontaine SA, zostanie ustalona na 10% jej własnych obrotów w roku kończącym się w dniu 31 grudnia 2009 r. Maksymalna kwota grzywny, za której zapłatę SLM ponosi wyłączną odpowiedzialność, powinna zostać ustalona na 10% jej własnych obrotów w roku kończącym się w dniu 31 grudnia 2009 r.”.

333 W motywie 1072b zaskarżonej decyzji Komisja ustaliła wysokość uwzględnionego łącznego obrotu, a także – konkretną kwotę odpowiadającą pułapowi 10% dla każdej ze spółek objętych drugą decyzją zmieniającą.

Ocena Sądu

334 Jak podkreśla Komisja, należy stwierdzić, że Socitrel i Companhia Previdente nie znajdują się w sytuacji porównywalnej, z jednej strony, z sytuacją ArcelorMittal wraz z jej spółkami zależnymi, oraz, z drugiej strony, sytuacją SLM i Ori Martin.

335 Obie te spółki dominujące stanowiły z ich spółkami zależnymi jedno przedsiębiorstwo przez część okresu trwania naruszenia i zostały uznane za solidarnie odpowiedzialne z rzeczonymi spółkami zależnymi za okres, w którym spółki te stanowiły razem jedno przedsiębiorstwo, co oznacza, że pułap 10% jest ustalany w inny sposób (zob. podobnie wyrok z dnia 4 września 2014 r., YKK i in./Komisja, C-408/12 P, Zb.Orz., EU:C:2014:2153, pkt 55 i nast.).

336 Sytuacja taka nie ma miejsca w przypadku Companhia Previdente w zakresie dotyczącym spółek Emesa, Galycas i ITC, które nabyła już po naruszeniu, i w odniesieniu do mającego znamiona naruszenia zachowania, za które nie została obciążona odpowiedzialnością solidarną.

337 Zarzut dotyczący naruszenia zasady proporcjonalności należy zatem oddalić.

338 Z powyższego wynika, że należy również oddalić oparty na naruszeniu zasady proporcjonalności zarzut uzasadniony tym, iż grzywna nałożona na skarżące ma charakter dysproporcjonalny z uwagi na to, iż spółkom Companhia Previdente i Socitrel nie została udzielona obniżka analogiczna do obniżki przyznanej spółkom ArcelorMittal i Ori Martin.

- 339 Ponadto Komisja nie udzieliła skarżącym żadnego dokładnego zapewnienia, które mogłoby wzbudzić u nich uzasadnione nadzieje w odniesieniu do obniżenia kwoty grzywny ze względów podobnych do tych, które doprowadziły do przyznania takiej obniżki na rzecz ArcelorMittal i Ori Martin.
- 340 Wreszcie należy oddalić zarzut oparty na braku uzasadnienia, gdyż w motywach 4, 5 i 9–13 drugiej decyzji zmieniającej Komisja wyraźnie wyjaśniła powody, dla których zmieniła swoją decyzję.
- 341 Pierwszy przedstawiony przez skarżące zarzut uzupełniający należy w konsekwencji oddalić.

9. W przedmiocie wysuniętego przez Companhia Previdente i Socitrel drugiego zarzutu uzupełniającego, opartego na naruszeniu zasad należytej staranności, lojalności, dobrej wiary i pewności prawa w zakresie, w jakim Komisja w 2011 r. po raz kolejny zmieniła decyzję początkową

- 342 Companhia Previdente i Socitrel podnoszą w istocie, że Komisja naruszyła zasady należytej staranności, lojalności, dobrej wiary i pewności prawa, ponieważ, w 2011 r. już po raz kolejny zmieniła decyzję początkową z powodu uchybień, jakich dopuściła się w jej uzasadnieniu, a które mogłyby zagrozić ich prawu do obrony, stawiając w ten sposób skarżące w sytuacji stałej niepewności.
- 343 Należy jednak stwierdzić, że ów drugi zarzut uzupełniający pokrywa się z argumentacją przedstawioną przez spółkę Socitrel na poparcie jej trzeciego zarzutu, który należy oddalić z przyczyn przedstawionych w pkt 184–189 powyżej.
- 344 W tych okolicznościach należy oddalić z tych samych względów drugi zarzut uzupełniający podniesiony przez spółki Companhia Previdente i Socitrel przy okazji drugiego dostosowania ich zarzutów.
- 345 Z całości powyższych rozważań wynika, że żaden z zarzutów podniesionych przez skarżące nie może zostać uwzględniony. Wniesione przez nie skargi o stwierdzenie nieważności powinny zatem w okolicznościach niniejszej sprawy zostać oddalone w całości, bez konieczności obniżania, na podstawie nieograniczonego prawa orzekania, kwoty nałożonej na nie grzywny.

W przedmiocie kosztów

- 346 Zgodnie z art. 134 § 1 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżące przegrały sprawę, należy obciążyć je kosztami, zgodnie z żądaniem Komisji.

Z powyższych względów

SĄD (szósta izba)

orzeka, co następuje:

- 1) **Sprawy T-413/10 i T-414/10 zostają połączone do celu wydania wyroku.**
- 2) **Skargi zostają oddalone.**
- 3) **Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA i Companhia Previdente – Sociedade de Controle de Participações Financeiras, SA pokrywają, oprócz własnych kosztów, koszty poniesione przez Komisję Europejską, w tym również te związane z postępowaniem w przedmiocie środka tymczasowego.**

Frimodt Nielsen

Dehousse

Collins

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 15 lipca 2015 r.

Podpisy